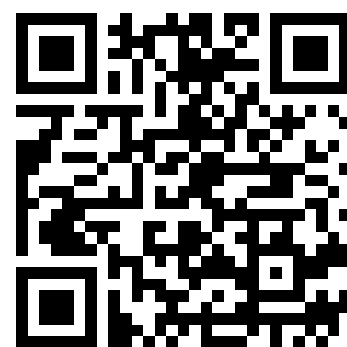

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1897-1898

m

273

BIBLIOTHEEK KITLV

0065 8730

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

GELEIDENDE BRIEF.

N°. 1.

's GRAVENHAGE, den 2sten Februari 1898.

Krachtens machtiging van de Koningin-Weduwe, Regentes, heb ik de eer U Hoogedelgestrenge, ter voldoening aan art. 44, 2de lid, van het Reglement op het beleid der Regering van Nederlandsch-Indië, hiernevens met de daarbij behoorende Nota's van toelichting, in afschrift te doen toekomen de navolgende contracten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel of daarmee gelijk te stellen stukken:

1°. de akte van verband, gedagteekend 4 November 1896, gepasseerd door PANGERAN ARIO DAJANINGRAT vóór zijne verheffing tot hoofd van het Mangkoe Negorosche huis;

2°. het nieuwe contract met Boni, dd. 16 Februari 1896, ter vervanging van het verouderde contract van 13 Februari 1860;

3°. de suppletoire overeenkomsten met Kandhar, Taroena, Manganitoe, Tagoelandang, Taboekan en Siau (afdeeling Sangien Talauer-eilanden), respectievelijk gedagteekend 16 Maart, 4 Maart, 10 Maart, 28 Maart, 12 Maart en 24 Maart 1896, betreffende eene nieuwe regeling der aan het Gouvernement op te brengen schatting;

4°. de suppletoire overeenkomst met Barroe, dd. 11 November 1896, tot tegengang van den in- en uitvoer van oorlogsbehoefden;

5°. de akten van verband en bevestiging van 22 December 1896, afgelegd door- en uitgereikt aan den tegenwoordigen bestuurder van Gianjar (Bali);

6°. de suppletoire overeenkomst met Ternate, dd. 11 December 1894, betreffende eene wijziging in de contractueele bepalingen nopens de rechtspraak in dat sultenaat;

7°. het nieuwe contract met Soppeng, dd. 18 Januari 1897, met de daarbij behoorende akte van bevestiging;

8°. de akten van verband en bevestiging, dd. 1 Mei 1896, gepasseerd naar aanleiding van de plaats gehad hebbende bestuurswisseling in Moëton (golf van Tomini) en het nieuwe contract met dat landschap, dd. 16 September 1896;

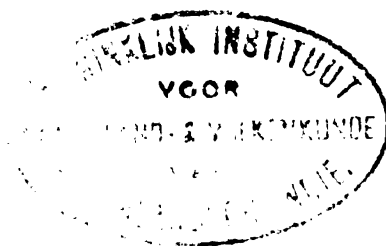
9°. de verklaringen betreffende de omschrijving der grenzen tusschen Bwool en Tontoli, gedagteekend 28 November 1896 en 24 Juli 1897;

10°. de suppletoire overeenkomsten met Bintaoena, Bwool, Bolang Oeki, Bolang Itang en Kaidipan betreffende de toepasselijkheid onzer nijververordeningen op die landschappen en hunne ingezetenen, respectievelijk gedagteekend 25 Juli, 14 Mei, 26 Juli, 25 Juli en 26 Juli 1897;

11°. de nieuwe contracten met de Mandharsche landschappen Tjenrana en Mamoejoe, dd. 29 en 30 September 1896, met de daarbij behoorende akten van bevestiging.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

*Aan den Heer Voorzitter
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal*

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

GEBIED VAN MANGKOE NEGORO IN SOERAKARTA.

AKTE VAN VERBAND.

N°. 2.

Ik, Pangeran ARIO DAJANINGRAT, majoor-intendant bij het legioen van MANGKOE NEGORO door de bijzondere gunst van het Nederlandsch Gouvernement eventueel door Zijne Excellentie den Heer Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië aangesteld wordende tot opvolger van wijlen mijnen onderen broeder Pangeran ADIPATI ARIO MANGKOE NEGORO V in de vijf duizend vijfhonderd karijo's land door mijnen genoemden broeder bezeten en daarmede tredende in alle rechten en verplichtingen van dien broeder, onder den titel en den naam van Pangeran ADIPATI ARIO MANGKOE NEGORO VI en met den rang van kolonel in dienst van het Nederlandsch Gouvernement, beloof en zweer bij deze dat ik alsdan

a. het Nederlandsch Gouvernement gehouw en getrouw zal wezen en alle gehoorzaamheid aan hetzelfde betoonen zal;

b. in allen deele oprechtelijk en zonder eenige afwijking zal nakomen en doen nakomen alle schikkingen en bepalingen door het Nederlandsch Gouvernement of namens Hetzelfde gemaakt en vastgesteld of nog te maken en vast te stellen;

c. zoolang als het Nederlandsch Gouvernement dit zal noodig oordeelen het financieel beheer der Mangkoe Nagaran onder het toezicht van den resident van Soerakarta zal doen voeren, dien hoofdamtenaar oprecht en krachtdadig daarin zal bijstaan en wijders in alle zaken van bestuur en politie alsmede in alles wat mijne huishouding en familiezaken betreft, mij zal richten naar zijne wenken, inzichten en wenschen, opdat ten meesten bate van mij, mijn huis, mijn land en mijn volk de meest mogelijke samenwerking tusschen ons verkregen worde;

d. nimmer iets tegen Zijne Hoogheid den thans regeerenden Soesoehoenan PAKOE POEWONO den Tienden en Hoogstdeszelfs opvolgers alsmede tegen zijne landen of onderdanen zal ondernemen of doen ondernemen, dat tot eenig nadeel zoude kunnen strekken, tenzij daartoe door het Nederlandsch Gouvernement geautoriseerd en gelast zijnde:

Ten bewijze dat ik genegen ben al hetgeen in deze bevat is heiliglijk na te komen en te achtervolgen, heb ik deze met

mijn zegel bekrachtigd, eigenhandig onderteekend en op den Koran plechtig bezworen.

Hier stonden de naam en stempel van Pangeran ARIO DAJANINGRAT.

Geschreven te Soerakarta, op Woensdag den vierden November des jaars achttienhonderd zes en negentig of den acht en twintigsten van de maand Djemadilawal Djimakir achttienhonderd zes en twintig.

De resident van Soerakarta,

(get.) HORA SICCAMA.

Deze akte van verband is goedgekeurd en bekrachtigd op den dertienden November 1896.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(get.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal

De Algemeene Secretaris,

(get.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) COHEN STUART.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen archipel.*

GEBIED VAN MANGKOE NEGORO IN SOERAKARTA.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 3

Blijkens bladzijde 4 van het Koloniaal Verslag van 1897 overleed op 1 October 1896 Pangeran ADIPATI ARIO MANGKOE NEGORO V, sinds 1881 hoofd van het Mangkoe Negorosche Huis (1) en werd bij gouvernements-besluit, dd. 13 November 1896 n°. 1,

(1) Zie Gedrukte stukken 1882—1883, 140, n°. 2.

de oudste zijner jongere wettige broeders tot de opengevallen waardigheid verheven onder den titel van Pangeran ADIPATI ARIO MANGKOE NEGORO VI. De nieuw opgetreden Vorst heeft, vóór zijne verheffing, op 4 November 1896 de thans overgelegde akte van verband gepasseerd, waarin de invloed van het Europeesch bestuur op de aangelegenheden der Mangkoe Negorosche landen nauwkeuriger dan tot dusver is omschreven.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

BONI

CONTRACT.

N°. 4.

CONTRACT MET BONI.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om de wederzijdse rechten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den bestuurder van Boni meer dan in de bestaande overeenkomsten in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd, zoo is op heden den 16den Februari 1896 onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons: JOHAN ALBERT GEORGE BRUGMAN, assistent-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, daartoe beoorloofd door dien hoofdambtenaar gemachtigd, ten deze handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en LAPAWAWOOI KRAENG SEGERIE, bestuurder van Boni, met zijne landsgrooten (hadats leden) overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Evenals hunne voorgangers verklaren ook de tegenwoordige bestuurder en de landsgrooten van Boni, dat dit landschap met deszelfs onderhoorigheid Lamoeroe uit kracht van overwinning behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië en dat zij mitsdien Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettige Souvereine erkennen.

Zij beloven derhalve aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan deszelfs vertegenwoordigers trouw, gehoorzaamheid en onderwerping.

Artikel 2.

Het gebied van het landschap Boni wordt begrensd, zooals is aangegeven in het op den 12den Maart 1868 tusschen het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en den toenmaligen bestuurder en de hadat van Boni gesloten contract.

Artikel 3.

Het landschap Boni wordt als leen afgestaan aan LAPAWAWOOI KRAENG SEGERIE, onder uitdrukkelijke voorwaarde van stipte en trouwe nakoming der in dit contract omschreven verplichtingen. De bestuurder verklaart dit leen op die voorwaarde te aanvaarden.

Artikel 4.

De bestuurder van Boni, noch zijne landsgrooten zullen het landschap ooit aan eenige andere natie dan de Nederlandsche overgeven, noch met eenige andere mogendheid, hetzij oostersche of westersche, noch met eenigen onderdaan van zoodanige natie eenig verbond of eenige overeenkomst aangaan of briefwisseling houden, noch geschenken of zendingen ontvangen van of zenden aan zoodanige mogendheid of zoodanigen onderdaan, noch toelaten dat zulks door of namens hunne kinderen of andere bloedverwanten of door of namens hunne onderdanen plaats vinde.

Artikel 5.

De bestuurder en de landsgrooten zullen telkens wanneer de waardigheid van troonsopvolger onvervuld mocht zijn, met eerbiediging der landsinstellingen en in overleg met den gouverneur N°. 152. 4.

neur van Celebes en Onderhoorigheden den prins aanwijzen, dien zij tot troonsopvolger wenschen bestemd te zien.

Deze aanwijzing wordt onderworpen aan de goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, zonder welke zij van geenerlei gevolg is.

Bij gemis aan eenstemmigheid tusschen den bestuurder en zijne landsgrooten onderling of tusschen dezen en den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, wordt de keuze van den tot troonsopvolger aan te wijzen prins onderworpen aan de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, aan welke beslissing de bestuurder en de landsgrooten zich onvoorwaardelijk zullen onderwerpen.

Bij overlijden van den bestuurder of in geval dat de vorstelijke waardigheid van het landschap Boni door andere omstandigheden onvervuld mocht geraken en er een troonsopvolger is aangewezen, die op dat tijdstip meerderjarig is, treedt deze als vorst van het rijk op, na vooraf in geschrifte te hebben afgelegd, geteekend en bezegeld den eed van trouw aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als vertegenwoordiger der Koningin in die gewesten, zoomede van stipte naleving van deze overeenkomst.

Hetzelfde geschiedt wanneer en zoolang de bestuurder tijdelijk onbekwaam wordt zelf de teugels van het bestuur te voeren.

Is er geen troonsopvolger aangewezen, dan zal de rijksraad voorloopig het bestuur van het rijk in handen nemen en zoo spoedig mogelijk een voordracht doen tot vervanging van den bestuurder in overleg met den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, die daarop de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië vraagt.

Bij gemis aan eenstemmigheid tusschen den Gouverneur en den rijksraad, wijst de Gouverneur-Generaal den troonsopvolger aan.

Tot op het tijdstip dat van den Gouverneur-Generaal de goedkeuring op de voordracht of wel de aanwijzing van den troonsopvolger verkregen zal zijn, blijft het bestuur van het rijk tijdelijk opgedragen aan den rijksraad.

Artikel 6.

Bijaldien de aangewezen troonsopvolger gedurende zijn minderjarigheid tot de vorstelijke waardigheid mocht geroepen worden, wordt tot aan het door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië te bepalen tijdstip zijner meerderjarigheid het vorstelijk gezag en het bestuur van het landschap Boni uitgeoefend door een regentschap daartoe door den Gouverneur-Generaal te kiezen en bij eene daarvan uit te reiken akte in die waardigheid te bevestigen.

Voordat deze akte wordt uitgereikt, moeten deze tijdelijke bestuurder of bestuurders in geschrift afleggen den eed van trouw en stipte nakoming van dit contract, voorgeschreven bij artikel 5.

Artikel 7.

Geen uitroeping, voorstelling aan het volk of bevestiging van den tot vorst verkozen prins is geldig, wanneer die niet geschiedt krachtens een door den Gouverneur-Generaal onderteekende akte, waarbij de keuze van dien prins wordt goedgekeurd en bekrachtigd.

Artikel 8.

Met instandhouding der aloude instellingen van het landschap

Boni wordt het bestuur over dat landschap gevoerd door een rijksbestuurder. Deze rijksbestuurder wordt benoemd en ontslagen door den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden in overleg met den bestuurder en de landsgrooten.

Artikel 9.

De rijksbestuurder legt in geschrifte af den eed van trouw aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan den bestuurder van Boni.

Hij verbindt zich nimmer iets te zullen dulden, hetwelk zou kunnen strekken ten nadeele der belangen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in het algemeen of van deszelfs bestuur in het gouvernement van Celebes en Onderhoorigheden in het bijzonder, noch van den bestuurder van Boni, maar integendeel, zooveel in zijn vermogen is, mede te zullen werken tot de nauwgezette en trouwe nakoming van al hetgeen, waartoe de bestuurder en de landsgrooten van Boni zich aan het Gouvernement verbonden hebben, en wat strekken kan tot den bloei en het welzijn van het landschap Boni.

Artikel 10

De landsgrooten en mindere hoofden des lands zullen den bestuurder in de nakoming zijner verplichtingen trouw ter zijde staan, hem eerbiedigen en zijne bevelen gehoorzamen, voor zoover die strekken tot welzijn van land en volk en niet strijden met de bevelen van het Gouvernement.

Zij, die daarin onwillig en ongehoorzaam zich betoonen, zullen van hunne posten ontzet en naar bevind van zaken gestraft worden.

Bij verschil van gevoelen doet de gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden uitspraak.

Artikel 11.

De bestuurder en de landsgrooten van Boni zullen den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden als den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement eerbiedigen en gehoorzamen en mitsdien alleen met hem dan wel met de onder hem dienende ambtenaren in overleg treden omtrent alle aangelegenheden, de wederzijdsche belangen betreffende.

Zij zullen zonder zijn medeweten of voorafgaand overleg met hem aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geen brieven noch gezantschappen afzenden.

De bestuurder en de landsgrooten behooren éénmaal 's jaars in persoon of vertegenwoordigd door een gezantschap te Macasser te komen om hulde te bewijzen aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië.

Artikel 12.

De bestuurder en de landsgrooten van Boni zullen met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement steeds vrede en oprechte vriendschap onderhouden en dat Gouvernement waar noodig, op eerste aanvraag met alle in hun bereik zijnde middelen hulp verleen en door het leveren van manschappen, arbeiders, dragers en roeiers, wapenen en vaartuigen, en zulks tegen zoodanige vergoeding als het Gouvernement billijk zal achten. Zij verbinden zich evenzeer vrede en vriendschap te onderhouden met de naburige of andere tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië behorende inlandsche landschappen, en zullen mitsdien zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tegen zoodanige landschappen geen vijandelijkheden plegen, noch daartoe uitrustingen of voorbereidselen maken, noch versterkingen binnen het landschap Boni opwerpen.

Ook zullen zij zich niet mengen in de aangelegenheden van inboorlingen van hun land, die in de naburige landschappen mochten gevestigd zijn. Versterkingen die met voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen het landschap Boni mochten bestaan of nader opgericht worden zullen op eerste aanzegging van dat Gouvernement geslecht worden.

Artikel 13.

De bestuurder en de landsgrooten van Boni bekrachtigen den afstand door hunne voorgangers, zoo voor zich als voor hunne opvolgers gedaan, van alle vermeende rechten op landen buiten de kusten van het rijk in de golf van Boni, of eenig eiland buiten die golf gelegen, of op eenige suprematie over andere vorsten, bondgenooten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Artikel 14.

De bestuurder en de landsgrooten van Boni mogen geen waardigheden of ambten bekleeden buiten het land van Boni.

Artikel 15.

De bestuurder en de landsgrooten van Boni, zoomede hunne onderdanen zullen zoo te land als ter zee de Nederlandsche vlag voeren, en niet toelaten, dat in plaats van deze of nevens deze eene andere gevoerd wordt. Het is den bestuurder echter toegelaten om persoonlijk zijn standaard of herkenningsvlag gelijktijdig met, doch onder de Nederlandsche te voeren.

Artikel 16.

Aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement blijft het recht voorbehouden, om zulks noodig of nuttig oordeelende, te allen tijde een of meer Europeesche of inlandsche ambtenaren en het noodig personeel over het landschap Boni aan te stellen, bevolgende de bestuurder en de landsgrooten ook die ambtenaren te eerbiedigen en te doen eerbiedigen.

Artikel 17.

Op welke plaats ook in het landschap Boni het Gouvernement in het vervolg mocht wenschen bezetting te leggen, versterkingen op te werpen of etablissementen op te richten, zullen de bestuurder en de landsgrooten niet alleen zulks toestaan, maar ook tegen billijke betaling en vergoeding voor eventueel daaruit voort te vloeien derving van inkomsten, alle mogelijke hulp en bijstand verleen, terwijl zij voor elk van zoodanige bezettingen, versterkingen of etablissementen, kosteloos ter beschikking van het Gouvernement zullen stellen eene uitgestrekteheid gronds ter grootte van één vierkante paal, of zooveel als noodig zal blijken, ter plaatse naar de keuze van het Gouvernement, behoudens billijke schadeloosstelling aan rechthebbenden.

De ter beschikking van het Gouvernement gestelde terreinen zullen behoorlijk afgebakend en in kaart gebracht worden.

Artikel 18.

De bestuurder en de landsgrooten zullen met rechtvaardigheid regeeren, het welzijn des volks bevorderen, den landbouw, de nijverheid, den handel en de scheepvaart en alle overige wettige en nuttige bronnen van volksbestaan beschermen en bevorderen, in bescherming nemen en doen beschermen allen, die met vergunning van het Gouvernement binnen het landschap Boni zich gevestigd hebben of aldaar tijdelijk verblijf houden, alle handelaren, onderdanen van het Gouvernement, zoomede in het algemeen alle handelaren zonder onderscheid, die in het landschap ten handel komen.

Alle den handel belemmerende gebruiken zullen mitsdien in het landschap Boni afgeschaft en verboden zijn.

Aan de handelaren van dat landschap worden met betrekking tot den handel op alle landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement wederkeerig dezelfde rechten verzekerd, die onderdanen van het Gouvernement genieten. Hunne vaartuigen moeten voorzien zijn van een door den bestuurder uit te reiken zeebrief of van eene jaarpas opgemaakt volgens de betrekkelijke voorschriften, welke stukken echter niet zullen worden uitgereikt dan in overeenstemming met den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, die ze daartoe mede onderteekenen zal.

Artikel 19.

De bestuurder en de landsgrooten van Boni verbinden zich, om aan Europeanen en andere westersche of oostersche vreemdelingen geen gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van dat landschap niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Handelaren zullen echter in de havens van dat landschap worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren, zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den bestuurder en de landsgrooten kennis moeten worden gegeven aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië behoudt zich de bevoegdheid voor, om ten aanzien van de toelating en vestiging van Chineezen en andere oostersche vreemdelingen in het land-

schap Boni, te allen tijde zoodanige verordeningen uit te vaardigen als het in het algemeen belang van Nederlandsch-Indië of in het bijzonder belang van dat landschap zal noodig achten.

Personen, die zonder verlof zich hebben verwijderd uit 's Gouvernements militairen of maritiemen dienst, voortvluchtige veroordeelden of misdadigers en dergelijken zullen door den bestuurder van Boni in geen geval binnen dat landschap geduld, maar onverwijld aan het Gouvernement uitgeleverd worden, indien zij zich daar vertoonen, en zulks ook zonder dat hunne uitlevering in elk voorkomend geval geëischt wordt.

Artikel 20.

Het recht tot het verleenen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen, alsmede tot het verleenen van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw in het gebied van Boni berust geheel bij het Gouvernement, dat echter steeds vooraf het Inlandsch zelfbestuur ter zake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden, benoodigd voor mijnbouwkundige opsporing, mijnontginning of voor eenige onderneming van landbouw, terwijl het bij eventuele beschikking over zoodanige gronden voor billijke schade-loosstelling door den concessionaris zal zorg dragen.

Van de voor concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement te heffen cijns en vast recht en van den door ondernemingen van landbouw op te brengen pacht- of huurschat zal steeds de helft ten behoeve van het zelfbestuur worden afgeestaan.

Het Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor, om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginningen en ondernemingen van landbouw in het gebied van Boni te doen aanvangen en voortzetten, behoudens billijke schade-loosstelling wanneer daartoe aanleiding bestaat. De bestuurder en de landsgrooten van Boni beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

Artikel 21.

De bestuurder en de landsgrooten van Boni zullen zonder toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geene andere belastingen heffen dan die omschreven in de aan dit contract gehechte opgave en mitsdien zullen zonder die toestemming die belastingen, hetzij ze in geld, in natura of in arbeid opgebracht worden, in geen geval verhoogd of verzwwaard mogen worden.

De bestuurder en de landsgrooten verbinden zich in het algemeen te zorgen en te doen zorgen, dat in het landschap Boni geen bovenmatige of onwettige heffingen, hoe ook genaamd, en door wien ook, van de bevolking geëischt worden.

De bovenomschreven belastingen zullen behalve de in- en uitvoerrechten en pachten zoo die bestaan, niet van toepassing zijn op 's Gouvernements directe onderdanen.

Het Gouvernement behoudt zich het recht voor bestaande belastingen te allen tijde tegen schadevergoeding over te nemen.

Artikel 22.

Het recht tot het heffen van belastingen buiten de in het vorig artikel bedoelde, berust bij het Gouvernement.

Alle door het Gouvernement van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen, betreffende rechten, belastingen en verpachtingen en in het algemeen betreffende alle inkomsten van het Gouvernement, hoe ook genaamd, zullen ook van verbindende kracht zijn voor de ingezetenen zonder onderscheid van die plaatsen in het landschap Boni, waar zoodanige inkomsten aan het Gouvernement zijn of eventueel zullen worden afgeestaan.

De bestuurder en de landsgrooten van Boni verklaren in het bijzonder zich te onderwerpen aan alle regelingen, welke het Gouvernement van Nederlandsch-Indië nader mocht goedvinden vast te stellen omtrent de exploitatie van pachten en omtrent het heffen van rechten van de vaartuigen, welke de havens van Boni aandoen zoomede van de aldaar in- en uitgevoerd wordende goederen.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië heeft het recht om ten laste van zijne directe onderdanen alle zoodanige belastingen in te voeren als het noodig zal achten.

Artikel 23.

Al de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in omloop

gebrachte muntsoorten zullen ook in het landschap Boni tegen den wettigen koers gangbaar zijn.

Artikel 24.

Als onderdanen van den bestuurder van Boni worden beschouwd alle personen, van welken landaard ook, die in dat landschap verblijf houden en niet behooren tot ééne der in het volgend artikel omschreven categorieën.

Artikel 25.

Als rechtstreeksche onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden in het landschap Boni beschouwd:

1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;

2°. alle bedienden van Europeanen en daarmede gelijkgestelden voor zooverre niet behooren tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden;

3°. alle personen, onverschillig van welken landaard, gevestigd binnen de grenzen der Gouvernements-etablissemten;

4°. alle personen in dienst van het Gouvernement, onverschillig van welken landaard;

5°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, niet behoorende tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden,

6°. alle Chineezen, en andere vreemde oosterlingen;

7°. alle andere niet tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden behoorende personen, gevestigd op ondernemingen van land- of mijnbouw, die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement;

8°. allen, die den christelijken godsdienst belijden.

Al deze Gouvernementsonderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernementsrechtbanken en rechters.

Wanner zij verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding binnen Boni zijn opgevat, worden zij door den bestuurder aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden uitgeleverd.

Artikel 26.

Aan de rechtspraak der rechtbanken en rechters van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van den bestuurder van Boni, die te zamen met onderdanen van het Gouvernement aan misdrijven of overtredingen zich schuldig maken;

misdrijven plegen tegen het Gouvernement, deszelfs ambtenaren, militairen of andere onderdanen of wel ten aanzien van deszelfs eigendommen of van die zijner onderdanen, procederen in zaken van handel en nijverheid of andere civiele gedingen, waarin onderdanen van het Gouvernement betrokken zijn;

dan wel zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien der aan het Gouvernement afgestane of eventueel af te stane inkomsten, en ten aanzien van de bepalingen omtrent den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie in het landschap.

Ook de straf- en rechtsoverredingen ter zake van misdrijven en overtredingen met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen of buiten het gebied van het landschap Boni gepleegd door onderdanen van den bestuurder, zullen worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en naar de Nederlandsch-Indische wetten.

De ambtenaren van het Gouvernement zijn bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen en zullen daarin door den bestuurder en de landsgrooten van Boni steeds zooveel mogelijk worden bijgestaan.

De bestuurder en de landsgrooten zullen de vonnissen in de bovenbedoelde gevallen uitgesproken, steeds eerbiedigen en aan de uitvoering daarvan bevorderlijk zijn.

Artikel 27.

In de gevallen, waarin volgens het bepaalde bij het voorgaand artikel, onderdanen van den bestuurder voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement terecht staan, zal de bestuurder bevoegd zijn in persoon of bij gemachtigde zitting te nemen in de rechtbank, voor welke de zaak van zijne onder-

danen wordt behandeld, ten einde daarover zijn gevoelen uit te spreken.

Artikel 28.

De zorg voor de politie binnen het landschap Boni berust bij den bestuurder en de landsgrooten, die dientengevolge aansprakelijk zijn voor de orde en de rust binnen hun land en zorg dragen voor de opsporing van misdrijven en overtredingen, uitgezonderd voor zooveel betreft de uitgestrektheid gronds voor etablissementen of versterkingen afgestaan.

Voor zooveel betreft de binnen het landschap Boni onder hunne eigene door of van wege het Gouvernement aangestelde of eventueel aan te stellen hoofden, gevestigde Chineezers of vreemdelingen, is de bestuurder bevoegd met opzicht tot die politiezorg de hulp en tusschenkomst van gezegde hoofden in te roepen

Artikel 29.

De rechtsmacht van den bestuurder en de landsgrooten bepaalt zich tot de bevolking van Boni, niet behorende tot 's Gouvernements onderdanen en behoudens het reeds bepaalde in artikel 26.

Civiele zaken worden volgens 's lands gebruik afgedaan.

In crimineele zaken wordt het beginsel gehuldigd, dat elk misdadiger zal worden gestraft volgens de wetten van en op het land waar hij zijn misdaad of overtreding gepleegd heeft met dien verstande dat verminkende of martelende straffen, waaronder ook de straf van rottanslagen wordt begrepen, niet mogen worden toegepast.

Het recht om personen wegens politieke redenen buiten het gebied van het landschap Boni te verwijderen, berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, behoudens de bevoegdheid van den bestuurder om tot zoodanigen maatregel voorstellen aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden te doen.

De bestuurder en de landsgrooten behouden echter de bevoegdheid om op personen behorende tot hunne onderdanen verwijdering uit het landschap Boni als straf wegens misdrijven begaan in dat landschap toe te passen.

In die gevallen wordt, nadat de beschuldigde behoorlijk in zijne verdediging gehoord is, de verbanning gelast bij een door den bestuurder en de landsgrooten uit te vaardigen vormelijk bevelschrift, dat echter voor de ten uitvoerlegging door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië moet zijn goedgekeurd, die ook de plaats aanwijst, waar de banneling verblijft zal houden.

Vonnissen, waarbij de beklagde door den bestuurder en de landsgrooten veroordeeld is tot dwangarbeid en verbanning buiten het landschap gedurende den tijd welken die dwangarbeid duren zal, zijn niet onderworpen aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, maar worden door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden den directeur van justitie ter strafplaats aanwijzing aangeboden.

Artikel 30.

De bestuurder en de landsgrooten verbinden zich om de in hun land bestaande wegen steeds in goeden staat te houden en wanneer het Gouvernement zulks mocht verlangen, nieuwe wegen door hun land aan te leggen.

Artikel 31.

In het landschap Boni zijn menschenroof, slavenhandel en in- en uitvoer van slaven verboden en zullen die misdadige bedrijven door den bestuurder en de landsgrooten binnen hun land niet geduld, maar met alle in hun bereik zijnde middelen krachtig tegengegaan worden.

Zij verbinden zich hunne medewerking te zullen verleen en aan de maatregelen die het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal nemen, om tot eene algeheele afschaffing van de slavernij in hun gebied te geraken.

Tot verzekering der rechten van zoodanige personen, die tot waarborg van schuld als pandelingen zich mochten hebben gesteld, beloven de bestuurder en de landsgrooten te zullen waken en doen waken, dat zooveel mogelijk in hun land worden nageleefd de bepalingen door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met opzicht tot het pandelingschap vastgesteld, te zullen tegengaan en doen tegengaan alle onwettige en onbillijke aanhouding van personen als pandelingen, en voorts krachtig te

zullen medewerken tot de trapsgewijze afschaffing van het pandelingschap voor zooveel dat nog binnen hun land mocht bestaan.

Daartoe beloven de bestuurder en de landsgrooten in het bijzonder tegen te gaan en voor altijd af te schaffen het vroeger ingeslopen misbruik om vrije lieden voortdurend in pandelingschap te houden, en dat verband zelfs op hunne kinderen te doen overgaan.

Artikel 32.

De bestuurder en de landsgrooten van Boni zullen den zee- en rivierroof met alle in hun bereik zijnde middelen krachtig tegengaan en doen tegengaan en geene schuilplaats noch enige andere hulp of medewerking hoegenaamd verleen en, noch toelaten, dat die verleend worden aan zee- en rivieroevers, noch aan personen, die hun bekend zijn of aangewezen worden als zoodanig bedrijf uit te oefenen of daarin betrokken te zijn.

Zij zullen degenen, die daaraan schuldig of medeplichtig bevonden worden, aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden uitleveren, dan wel hen volgens de wetten en instellingen des lands doen terechtstellen, naar gelang die schuldigen of medeplichtigen onder de jurisdictie van het Gouvernement dan wel die van den bestuurder en de landsgrooten staan.

Artikel 33.

De bestuurder en de landsgrooten verbinden zich om aan alle schepen en vaartuigen, welke langs de kusten of langs de boorden der rivieren binnen het gebied van Boni in nood mochten vervallen, allen bijstand te verleen en, de schipbreukelingen te verzorgen, en zich geen hunner goederen toe te eigen en, noch te gedoogen, dat iemand, wie ook, zich die toeëigene.

Zij verbinden zich om schepen en vaartuigen of goederen, welke aan het strand of langs de rivieren binnen het gebied van hun land mochten stranden of komen aandrijven of worden aangebracht, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten voordeele van belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen worden bewaard.

Van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrenge van aan het strand of uit de rivieren opgevischte goederen, zullen de bestuurder en de landsgrooten onverwijld kennis geven aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

De bestuurder en de landsgrooten kunnen hulp- en bergloon vorderen, waarvan het bedrag door hen zelve, naarmate van de moeite, wordt begroot.

Van die begrooting geven zij onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Belanghebbenden die met deze begrooting bezwaard zich mochten achten, kunnen de beslissing van den Gouverneur-Generaal inroepen door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Artikel 34.

De bestuur en de landsgrooten van Boni verbinden zich om met alle middelen onder hun bereik of te hunner beschikking gesteld of nog te stellen, het volksonderwijs in hun gebied krachtig te ondersteunen en te bevorderen.

Artikel 35.

De bestuurder en de landsgrooten van Boni verbinden zich de vaccine onder hunne onderdanen toe te laten en te bevorderen.

Artikel 36.

De bestuurder en de landsgrooten van Boni zullen zooveel in hun vermogen is, de teelt van voedingsgewassen en andere nuttige gewassen als padie, cacao, koffie enz. aanmoedigen en bevorderen.

Artikel 37.

De in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie, niet gedekt door eene schriftelijke vergunning van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, zijn in het landschap Boni verboden.

De bestuurder en de landsgrooten verbinden zich de overtreders van dit verbod en de voorwerpen, waarmede de overtreding gepleegd is, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uit te leveren.

Artikel 38.

De bestuurder en de landsgrooten van Boni verbinden zich

om deze overeenkomst ook van toepassing te beschouwen op deszelfs onderhoorigheid Lamoeroe.

Artikel 39.

De bestuurder en de landsgrooten erkennen, dat door dit contract alle vroegere overeenkomsten door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de bestuurders van Boni gesloten — voor zooverre die met het tegenwoordige contract in strijd zijn, zijn vervallen.

Omtrent hetgeen nader blijken mocht in het belang van land en volk regeling te behoeven, wordt voorts overeengekomen, dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

Aldus ten dage en jare, in den aanhef vermeld, te Watampone overeengekomen, in triplo opgemaakt, ondertekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den bestuurder van Boni en zijne landsgrooten in tegenwoordigheid van mij, JOHAN ALBERT GEORGE BRUGMAN, assistent-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden daartoe behoorlijk door dien hoofdambtenaar gemachtigd.

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Stempel en handteekeningen van den bestuurder van Boni en zijne landsgrooten.

In onze tegenwoordigheid,

(w. g.) P. G. H. PHEFFERKORN.

(w. g.) J. v. CRANS.

(w. g.) MEIJER.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 4den Januari 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) COHEN STUART.

OPGAVE van belastingen in Boni geheven.

1. de inkomende en uitgaande rechten:

a. uitgaande rechten:

rijst 20—40 duiten per pikol;

huiden 50 duiten per pikol;

koffie f 2 per pikol;

langa f 0,50 per pikol;

katjang 40 duiten per pikol;

bruine suiker 20 duiten per reaal waarde;

djagong 20 duiten per reaal waarde;

tabak f 2 per 100 bamboe;

siriekalk f 7,50 per sampang;

b. inkomende rechten:

lijnwaden f 2,50 per f 100 waarde;

aardewerken 20 duiten per reaal waarde;

gambier 60 duiten per krاندjang;

petroleum 30 duiten per kist;

klapperolie 30 duiten per blik;

rotting, latten, rottingmatten en klappers 20 duiten per reaal waarde;

kramerijen 20 duiten per f 100 waarde;

sampang van de 20 sampangs 1 sampang, minder dan 20 wordt in schikking getreden met den eigenaar;

zout (monopolie van den vorst), de sjabandar kan evenwel den eigenaar permitteeren zijn zout te verkoopen, daarvoor betaalt hij 30 duiten per pikol rechten;

2. Laboebatoe of ankeragegelden en soessoeng binanga zijn afhankelijk van de hoegrootheid van het vaartuig en de lading. De minste betaling is 30 duiten;

3. Soessoeng patike bedraagt voor een vracht lijnwaden, koffie of andere handelsgoederen van waarde van 30 tot 60 duiten, en wordt alleen betaald bij in- en uitgaan van Boni, binnenslands niet.

4. Soessoengpasar wordt in natura geheven door den paranong (omroeper) of djannang pasar wordt nooit in geld betaald.

Voor het overige is het volk aan geene landelijke of directe belastingen onderworpen.

Na het oogsten van zijn padie, djagong of andere tuinvruchten biedt het daarvan den vorst en het hoofd onder wiens gebied het sorteert, bij wijze van hommage een klein gedeelte aan, bestaande, wat de padie betreft, uit 1 bos per veld.

Voor eensluidende afschriften,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

BONI.

NOTA VAN TOELICHTING.

Nº. 5

Artikel 4 van het in 1824 vernieuwd Bongaaisch contract bepaalde, dat de Koningen van Goa en Boni als oudste leden van het bondgenootschap zouden worden beschouwd. Als voorwaarde werd gesteld, dat Boni binnen 2 maanden na het sluiten van het contract daartoe zou toetreden. Dit geschiedde echter eerst in 1838, nadat het geruimen tijd eene vijandige houding had aangenomen.

Na de tweede expeditie tegen Boni in 1859 werd dat rijk met het daaraan onderhoorige Lamoeroe tot een leenstaat teruggebracht, overeenkomstig het contract, dat den 13den Februari 1860 met den nieuwen vorst werd gesloten. (1)

Ten einde te voorzien in eenige leemten van het contract van 13 Februari 1860, werd in Juni 1872 een suppletoir contract met de nieuw opgetreden leenvorstin van Boni aangegaan. (2)

De regeling van de grens tusschen het Gouvernementsgebied

(1) Gedrukte Stukken Tweede Kamer, Zitting 1860—1861, LXXI, n°. 4.

(2) Gedrukte Stukken Tweede Kamer, Zitting 1873—1874, 16, n°. 2.

en dat van Boni had plaats bij afzonderlijk contract van 15 November 1860 (3), aangevuld en gewijzigd bij dat van 12 Maart 1868. (4)

Zooals werd medegedeeld in de Koloniale Verslagen (zie Koloniaal Verslag 1895, bladz. 25—26, 1896, bladz. 28—29, 1897, bladz. 25) werd de op 17 Februari 1895 overleden leenvorstin van Boni opgevolgd door haren broeder en kwam de nieuwe overeenkomst met Boni, tot het sluiten waarvan deze vorst zich bij eene op 15 April 1895 afgelegde verklaring had verbonden (5), den 16den Februari 1896 tot stand.

De nieuwe overeenkomst is in hoofdzaak geschoeid op het voor de leenstaten van Zuid-Celebes aangenomen model en bevat verder nog verscheidene bepalingen aan het vroegere contract met Boni ontleend.

(3) Gedrukte Stukken Tweede Kamer, Zitting 1861—1862, LXVI, n°. 5.

(4) Gedrukte Stukken Tweede Kamer, Zitting 1869—1870, 27, n°. 6.

(5) Gedrukte Stukken Tweede Kamer, Zitting 1895—1896, 110, n°. 14.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

KANDHAR.

SUPPLETOIR CONTRACT.

N°. 6.

SUPPLETOIR CONTRACT MET KANDHAR.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om artikel 16 van het vigeerende contract tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den djogoegoe van Kandhar te wijzigen, zoo is op heden den 16den Maart 1896 onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons EELTJE JELLES JELLESMA, resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en SALMON PONTO, djogoegoe van Kandhar overeengekomen het volgende te bepalen.

De djogoegoe en de mantris van Kandhar verbinden zich om jaarlijks aan het Gouvernement te betalen eene schatting berekend:

op de Sangi-eilanden tegen f 2,50 (twee gulden en vijftig cent) voor alle mannelijke personen, behoorende tot de inlandsche bevolking, die den vollen leeftijd van 18 jaren bereikt hebben, en overigens niet wegens ziels- of lichaamsgebreken of hoogen ouderdom onbekwaam zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien, of volgens de inzettingen des lands vrijgesteld zijn van de betaling van belasting.

Bedoelde schatting kan worden opgebracht in geld of in voortbrengselen des lands, zooals olie, tripang, was, kareet, koffie enz.

Het bedrag der schatting wordt jaarlijks door den resident van Menado in overleg met het rijksbestuur van Kandhar vastgesteld.

De belasting of schatting kan worden afbetaald voor de helft in de maand Juni en voor de wederhelft in de maand December van elk jaar, zullende het den djogoegoe en de mantris evenwel blijven vrijgelaten om het geheel in de maand Juni af te dragen.

Eens in het jaar, hetzij bij de betaling van den eersten of den tweeden termijn, zal de djogoegoe het geld of de goederen, waarmede de belasting betaald wordt, zelf naar Menado overbrengen.

De prijs der goederen, welke tot betaling der belasting mochten geleverd worden, wordt bij aanbrengrst te Menado berekend naar de zuivere opbrengst van dusdanige goederen in openbare veiling verkocht, dan wel, wanneer dit na onderlinge overeenkomst, op grond van bijzondere omstandigheden, voor het oogenblik verkieselijk mocht worden geacht naar de schatting van eene tot dat einde te benoemen commissie, bestaande uit twee door den resident van Menado aan te wijzen ambtenaren en twee der mantris van Kandhar.

Tot bevordering van- en als blijk van 's Gouvernements belangstelling in het welzijn van het landschap Kandhar wordt bij behoorlijke voldoening der schatting $\frac{1}{10}$ (een tiende gedeelte),

daarvan aan den djogoegoe en de mantris toegekend, om te worden verdeeld als volgt:

aan den djogoegoe van Kandhar. . . $\frac{5}{10}$
de gezamenlijke kapteins laut. . . $\frac{5}{10}$.

De djogoegoe zorgt voor de zuivere verdeeling overeenkomstig het bovenstaande.

Bij verschil deswege beslist de resident van Menado.

Deze schatting, mits in Nederlandsch Indische munt te voldoen, kan bij den te Taroenā geplaatsten controleur bij het binnenlandsch bestuur gestort worden.

Deze nieuwe bepalingen worden gerekend in werking te zijn getreden met 1 Januari 1895

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Kandhar overeengekomen in triplo opgemaakt, onderteevend, bezegeld en plechtig beëdigd door den djogoegoe van Kandhar en zijne mantris in tegenwoordigheid van mij, resident van Menado.

(get.) E. J. JELLESMA.

Handteekeningen van den
djogoegoe van Kandhar en
zijne mantris.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 15den Januari 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(get.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(get.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) COHEN STUART.

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris-Generaal bij het Departement
van Koloniën,*

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TAROENA.

SUPPLETOIR CONTRACT.

N°. 7.

SUPPLETOIR CONTRACT MET TAROENA.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om artikel 16 van het vigeerende contract tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den radja van Taroena te wijzigen, zoo is op heden den 4den Maart 1896 onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons EELTJE JELLES JELLESMA, resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en EUGENUS LAURENS TAMAROL RASUBALA radja van Taroena overeengekomen het volgende te bepalen.

De radja en de mantri's van Taroena verbinden zich om jaarlijks aan het Gouvernement te betalen een schatting, berekend op de Sangi-eilanden tegen f 2,50 (twee gulden en vijftig cent) en op de Talauer-eilanden tegen f 1 (een gulden) voor alle mannelijke personen, behorende tot de inlandsche bevolking, die den vollen leeftijd van 18 jaren bereikt hebben en overigens niet wegens ziels- of lichaamsgebreken of hoogen ouderdom onbekwaam zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien, of volgens de inzettingen des lands vrijgesteld zijn van betaling van belasting.

Bedoelde schatting kan worden opgebracht in geld of in voortbrengselen des lands, zooals olie, tripang, was, kareet, koffie, enz.

Het bedrag der schatting wordt jaarlijks door den resident van Menado in overleg met het rijksbestuur van Taroena vastgesteld.

De belasting of schatting kan worden afbetaald voor de helft in de maand Juni en voor de wederhelft in de maand December van elk jaar, zullende het den radja en de mantri's evenwel blijven vrijgelaten om het geheel in de maand Juni af te dragen.

Eens in het jaar, hetzij bij de betaling van den eersten of den tweeden termijn, zal de radja het geld of de goederen, waarmede de belasting betaald wordt, zelf naar Menado overbrengen.

De prijs der goederen, welke tot betaling der belasting mochten geleverd worden, wordt bij aanbrenst te Menado berekend naar de zuivere opbrenst van dusdanige goederen, in openbare veiling verkocht, dan wel wanneer dit na onderlinge overeenkomst op grond van bijzondere omstandigheden voor het oogenblik verkieselijk mocht worden geacht, naar de schatting van eene tot dat einde te benoemen commissie, bestaande uit twee door den resident van Menado aan te wijzen ambtenaren en twee der mantri's van Taroena.

Tot bevordering van- en als blijk van 's Gouvernements belangstelling in het welzijn van het landschap Taroena wordt bij behoorlijke voldoening der schatting $\frac{1}{10}$ (een tiende gedeelte)

daarvan aan den radja en de mantri's toegekend, om te worden verdeeld als volgt:

aan den radja van Taroena	$\frac{3}{10}$
president-radja	$\frac{2}{10}$
djogoegoe	$\frac{1}{10}$
de gezamenlijke kapiteins laut	$\frac{4}{10}$

De radja zorgt voor de zuivere verdeling overeenkomstig het bovenstaande.

Bij verschil deswege beslist de resident van Menado.

Deze schatting, mits in Nederlandsch-Indische munt te voldoen, kan bij den te Taroena geplaatsten controleur bij het binnenlandsch bestuur gestort worden.

Deze nieuwe bepalingen worden gerekend in werking te zijn getreden met 1 Januari 1895.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Taroena overeengekomen, in triplo opgemaakt, ondertekend en bezegeld en plechtig beëdigd door den radja van Taroena en zijne mantri's, in tegenwoordigheid van mij, resident van Menado.

(get.) E. J. JELLESMA.

Handteekeningen van den radja van Taroena en zijne mantri's.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 15den Januari 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(get.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(get.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) COHEN STUART.

Voer eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
A. E. ELIAS.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

MANGANITOE.

SUPPLETOIR CONTRACT.

N°. 8.

SUPPLETOIR CONTRACT MET MANGANITOE.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om de artikelen 17, 18, 19, 20 en 21 van het vigeerend contract tusschen het Nederlandsch-Indische Gouvernement en den radja van Manganitoe te wijzigen, zoo is op heden den 10den Maart 1896, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, tusschen ons, EELTJE JELLES JELLESMA, resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en JOHANNIS MOCODOMPIS, president pengganti radja van Manganitoe, overeengekomen het volgende te bepalen:

De president pengganti radja en de mantris van Manganitoe verbinden zich om jaarlijks aan het Gouvernement te betalen eene schatting berekend:

op de Sangi-eilanden tegen f 2,50 (twee gulden en vijftig cent) en op de Talauer eilanden tegen f 1 (een gulden) voor alle mannelijke personen, behoorende tot de inlandsche bevolking, die den vollen leeftijd van 18 jaren bereikt hebben en overigens niet wegens ziels- of lichaamsgebreken of hoogen ouderdom onbekwaam zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien, of volgens de inzettingen des lands vrijgesteld zijn van de betaling van belasting.

Bedoelde schatting kan worden opgebracht in geld of in voortbrengselen des lands, zzoals olie, tripang, was, karet, koffie, enz. Het bedrag der schatting wordt jaarlijks door den resident van Menado, in overleg met het rijksbestuur van Manganitoe, vastgesteld.

De belasting of schatting kan worden afbetaald voor de helft in de maand Juni en voor de wederhelft in de maand December van elk jaar, zullende het den president pengganti radja en de mantris evenwel blijven vrijgelaten om het geheel in de maand Juni af te dragen.

Eens in het jaar, hetzij bij de betaling van den eersten of den tweeden termijn zal de president pengganti radja het geld of de goederen, waarmede de belasting betaald wordt, zelf naar Menado overbrengen.

De prijs der goederen, welke tot betaling der belasting mochten geleverd worden, wordt bij aanbrengrst te Menado berekend naar de zuivere opbrengst van dusdanige goederen in openbare veiling verkocht, dan wel, wanneer dit na onderlinge overeenkomst, op grond van bijzondere omstandigheden voor het oogmerk verkieselijk mocht worden geacht, naar de schatting van eene tot dat einde te benoemen commissie, bestaande uit twee door den resident van Menado aan te wijzen ambtenaren en twee der mantris van Manganitoe.

Tot bevordering van en als blijk van 's Gouvernements belangstelling in het welzijn van het landchap Manganitoe, wordt bij behoorlijke voldoening der schatting $\frac{1}{10}$ (een tiende gedeelte)

daarvan aan den president pengganti radja en de mantris toegekend, om te worden verdeeld als volgt:

aan den president pengganti radja van Manganitoe	$\frac{3}{10}$
djogoegoe	$\frac{2}{10}$
de gezamenlijke kapteins laut	$\frac{5}{10}$

De president pengganti radja zorgt voor de zuivere verdeling overeenkomstig het bovenstaande.

Bij verschil deswege beslist de resident van Menado.

Deze schatting, mits in Nederlandsch-Indische munt te voldoen, kan bij den te Taroena geplaatsten controleur bij het binnenlandsch bestuur gestort worden.

Deze nieuwe bepalingen worden gerekend in werking te zijn getreden met 1 Januari 1895.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Manganitoe overeengekomen, in triplo opgemaakt, ondertekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den president pengganti radja van Manganitoe en zijne mantris in tegenwoordigheid van mij

resident van Menado,
(get.) E. J. JELLESMA.

Handteekeningen van den president pengganti radja van Manganitoe en zijne mantris.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 15den Januari 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(get.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,
(get.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) COHEN STUART.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het
Departement van Koloniën,
A. E. ELIAS.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

TAGOELANDANG.

SUPPLETOIR CONTRACT.

N°. 9.

SUPPLETOIR CONTRACT MET TAGOELANDANG.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om artikel 16 van het vigeerende contract tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den radja van Tagoelandang te wijzigen, zoo is op heden den 28sten Maart 1896 onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, tusschen ons EELTJE JELLES JELLESMA, resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en SALMON BAWOLE, radja van Tagoelandang, overeengekomen het volgende te bepalen.

De radja en de mantris van Tagoelandang verbinden zich om jaarlijks aan het Gouvernement te betalen eene schatting berekend:

op de Sangi-eilanden tegen f 2.50 (twee gulden en vijftig cent) en op de Talauer-eilanden tegen f 1 (een gulden) voor alle mannelijke personen, behoorende tot de inlandsche bevolking, die den vollen leeftijd van 18 jaren bereikt hebben en overigens niet wegens ziels- of lichaamsgebreken of hoogen ouderdom onbekwaam zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien of volgens de inzettingen des lands vrijgesteld zijn van de betaling van belasting.

Bedoelde schatting kan worden opgebracht in geld of in voortbrengselen des lands, zooals olie, tripang, was, kareet, koffie enz.

Het bedrag der schatting wordt jaarlijks door den resident van Menado, in overleg met het rijksbestuur van Tagoelandang vastgesteld.

De belasting of schatting kan worden afbetaald voor de helft in de maand Juni en voor de wederhelft in de maand December van elk jaar, zullende het den radja en de mantris evenwel blijven vrijgelaten om het geheel in de maand Juni af te dragen.

Eens in het jaar, hetzij bij de betaling van den eersten of den tweeden termijn, zal de radja het geld of de goederen, waarmede de belasting betaald wordt, zelf naar Menado overbrengen.

De prijs der goederen, welke tot betaling der belasting mochten geleverd worden, wordt bij aanbrenst te Menado berekend naar de zuivere opbrenst van dusdanige goederen, in openbare veiling verkocht, dan wel, wanneer dit na onderlinge overeenkomst, op grond van bijzondere omstandigheden, voor het oogenblik verkieselijk mocht worden geacht, naar de schatting van eene tot dat einde te benoemen commissie, bestaande uit twee door den resident van Menado aan te wijzen ambtenaren en twee der mantris van Tagoelandang.

Tot bevordering van- en als blijk van 's Gouvernements belangstelling in het welzijn van het landschap Tagoelandang wordt bij behoorlijke voldoening der schatting $\frac{1}{10}$ (een tiende

gedeelte) daarvan aan den radja en de mantri's toegekend, om te worden verdeeld als volgt:

aan den radja van Tagoelandang	3.10
djogoegoe	2.10
de gezamenlijke kapteins laut	5.10

De radja zorgt voor de zuivere verdeling overeenkomstig het bovenstaande.

Bij verschil deswege beslist de resident van Menado.

Deze schatting, mits in Nederlandsch-Indische munt te voldoen, kan bij den te Taroena geplaatsten controleur bij het binnenlandsch bestuur gestort worden.

Deze nieuwe bepalingen worden gerekend in werking te zijn getreden op 1 Januari 1895.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Tagoelandang overeengekomen, in triplo opgemaakt, onderteekend en bezegeld en plechtig beëdigd door den radja van Tagoelandang en zijne mantris, in tegenwoordigheid van mij,

resident van Menado,
(get.) E. J. JELLESMA.

Handteekeningen van den radja
van Tagoelandang en zijne mantris.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 15den Januari 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(get.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal
De Algemeene Secretaris,
(get.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift.

De Gouvernements-Secretaris,
(get.) COHEN STUART.

Voor eensluidend afschrift.

De Secretaris-Generaal bij het Departement
van Koloniën,

A. E. ELIAS.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

TABOEKAN.

SUPPLETOIR CONTRACT.

N°. 10.

SUPPLETOIR-CONTRACT MET TABOEKAN.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om de artikelen 17, 18, 19, 20 en 21 van het vigeerende contract tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den radja van Taboekan te wijzigen, zoo is op heden den 12den Maart 1896 onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons EELTJE JELLES JELLESMA, resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en DAVID SARAPIL, president-pengganti radja van Taboekan, overeengekomen het volgende te bepalen.

De president-pengganti radja en de mantris van Taboekan verbinden zich om jaarlijks aan het Gouvernement te betalen eene schatting, berekend:

op de Sangi-eilanden tegen f 2,50 (twee gulden en vijftig cent) en op de Talauer-eilanden tegen f 1 (een gulden) voor alle mannelijke personen behoorende tot de inlandsche bevolking die den vollen leeftijd van 18 jaren bereikt hebben en overigens niet wegens ziels- of lichaamsgebreken of hoogen ouderdom onbekwaam zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien of volgens de inzettingen des lands vrijgesteld zijn van de betaling van belasting.

Bedoelde schatting kan worden opgebracht in geld of in voortbrengelen des lands, zooals olie, tripang, was, karet, koffie enz.

Het bedrag der schatting wordt jaarlijks door den resident van Menado in overleg met het rijksbestuur van Taboekan vastgesteld.

De belasting of schatting kan worden afbetaald voor de helft in de maand Juni en voor de wederhelft in de maand December van elk jaar, zullende het den president-pengganti radja en de mantris evenwel blijven vrijgelaten om het geheel in de maand Juni af te dragen.

Eens in het jaar, hetzij bij de betaling van den eersten of den tweeden termijn, zal de president-pengganti radja het geld of de goederen, waarmede de belasting betaald wordt, zelf naar Menado overbrengen.

De prijs der goederen welke tot betaling der belasting mochten geleverd worden, wordt bij aanbrenst te Menado berekend naar de zuivere opbrengst van dusdanige goederen in openbare veiling verkocht, dan wel, wanneer dit na onderlinge overeenkomst, op grond van bijzondere omstandigheden, voor het oogenblik verkieselijk mocht worden geacht naar de schatting van eene tot dat einde te benoemen commissie, bestaande uit twee door den resident van Menado aan te wijzen ambtenaren en twee der mantris van Taboekan.

Tot bevordering van- en als blijk van 's Gouvernements belangstelling in het welzijn van het landschap Taboekan wordt bij behoorlijke voldoening der schatting $\frac{1}{10}$ (een tiende gedeelte)

aan den president-pengganti radja en de mantris toegekend om te worden verdeeld als volgt:

aan den president-pengganti radja van Taboekan	$\frac{3}{10}$
djogoegoe	$\frac{2}{10}$
aan de gezamenlijke kapteins laut.	$\frac{5}{10}$

De president-pengganti radja zorgt voor de zuivere verdeling overeenkomstig het bovenstaande.

Bij verschil deswege beslist de resident van Menado.

Deze schatting, mits in Nederlandsch-Indische munt te voldoen, kan bij den te Taroena geplaatsten controleur bij het binnenlandsch bestuur gestort worden.

Deze nieuwe bepalingen worden gerekend in werking te zijn getreden met 1 Januari 1895.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Taboekan overeengekomen, in triplo opgemaakt, ondertekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den president-pengganti radja van Taboekan en zijne mantris in tegenwoordigheid van mij, resident van Menado,

(get.) E. J. JELLESMA.

Handteekeningen van den president-pengganti radja van Taboekan en zijne mantris.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 15den Januari 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(get.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(get.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift.

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) COHEN STUART.

Voor eensluidend afschrift.

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

SIAUW.

SUPPLETOIR-CONTRACT.

N°. 11.

SUPPLETOIR-CONTRACT MET SIAUW.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om art. 16 van het vigeerende contract tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den president pengganti radja van Siauw te wijzigen, zoo is op heden den 24sten Maart 1896, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons EELTJE JELLES JELLESMA, resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en MANALANG DULAG KANSIL, president pengganti radja van Siauw overeengekomen het volgende te bepalen:

De president pengganti radja en de mantris van Siauw verbinden zich om jaarlijks aan het Gouvernement te betalen eene schatting, berekend:

op de Sangi-eilanden tegen f 2,50 (twee gulden en vijftig cent) en op de Talauer-eilanden tegen f 1 (een gulden) voor alle mannelijke personen, behoorende tot de inlandsche bevolking, die den vollen leeftijd van 18 jaren bereikt hebben en overigens niet wegens ziels- of lichaamsgebreken of hoogen ouderdom onbekwaam zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien, of volgens de inzettingen des lands vrijgesteld zijn van de betaling van belasting.

Bedoelde schatting kan worden opgebracht in geld of in voortbrengselen des lands, zooals olie, tripang, was, kareet, koffie enz.

Het bedrag der schatting wordt jaarlijks door den resident van Menado in overleg met het rijksbestuur van Siauw vastgesteld.

De belasting of schatting kan worden afbetaald voor de helft in de maand Juni en voor de wederhelft in de maand December van elk jaar, zullende het den president pengganti radja en de mantris evenwel blijven vrijgelaten om het geheel in de maand Juni af te dragen. Eens in het jaar, hetzij bij de betaling van den eersten of den tweeden termijn, zal de president pengganti radja het geld of de goederen, waarmede de belasting betaald wordt, zelf naar Menado overbrengen.

De prijs der goederen, welke tot betaling der belasting mochten geleverd worden, wordt bij aanbrengrst te Menado berekend naar de zuivere opbrengrst van dusdanige goederen, in openbare veiling verkocht, dan wel, wanneer dit na onderlinge overeenkomst op grond van bijzondere omstandigheden, voor het oogenblik verkieselijk mocht worden geacht naar de schatting van eene tot dat einde te benoemen commissie, bestaande uit twee door den resident van Menado aan te wijzen ambtenaren en twee der mantris van Siauw.

Tot bevordering van- en als blijk van 's Gouvernements belangstelling in het welzijn van het landschap Siauw wordt bij behoorlijke voldoening der schatting $\frac{1}{10}$ (een tiende gedeelte) daarvan aan den president pengganti radja en de mantris toegerekend, om te worden verdeeld als volgt:

aan den president pengganti radja van Siauw	$\frac{3}{10}$
djogoegoe Tamaco.	$\frac{1}{10}$
id. Ondong	$\frac{1}{10}$
de gezamenlijke kapteins laut	$\frac{5}{10}$

De president pengganti radja zorgt voor de zuivere verdeling, overeenkomstig het bovenstaande.

Bij verschil deswege beslist de resident van Menado.

Deze schatting, mits in Nederlandsch-Indische munt te voldoen, kan bij den te Taroena geplaatsten controleur bij het binnenlandsch bestuur gestort worden.

Deze nieuwe bepalingen worden gerekend in werking te zijn getreden met 1 Januari 1895.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Siauw overeengekomen, in triplo opgemaakt, ondertekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den president pengganti radja van Siauw en zijne mantris in tegenwoordigheid van mij,

resident van Menado,
(get.) E. J. JELLESMA.

Handteekeningen van den president pengganti radja van Siauw en zijne mantris.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 15den Januari 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(get.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(get.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift.

De Gouvernements-Secretaris,
(get.) COHEN STUART.

Voor eensluidend afschrift.

De Secretaris-Generaal bij 'et Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

**KANDHAR, TAROENA, MANGANITOE, TAGOE-
LANDANG, TABOEKAN EN SIAUW (AFDEELING
SANGI EN TALAUER-EILANDEN DER
RESIDENTIE MENADO.**

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 12.

De overgelegde suppletoire contracten, die bij Gouvernements-
besluit van 15 Januari 1897 n°. 11 goedgekeurd en bekrach-
tigd zijn, staan in verband met de op bladzijde 30 van het

Koloniaal Verslag van 1896 en bladzijden 27 en 107 van het
Koloniaal Verslag van 1897 bedoelde nieuwe regeling der door
deze zelfbesturen aan het Gouvernement verschuldigde schatting.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

BARROE.

SUPPLETOIR-CONTRACT.

N°. 13.

SUPPLETOIR-CONTRACT MET BARROE.

Aangezien het wenschelijk is voorgekomen om het op den 28sten September 1887 door de bestuurster van Barroe bezworen contract in diër voege aan te vullen dat de in- en uitvoer in dat gebied van vuurwapenen, buskruit en ammunitie aan beperkende bepalingen worden onderworpen.

Zoo is op heden Woensdag den 11den November 1896 onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië en uit naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement tusschen ons JOHAN ALBERT GEORGE BRUGMAN, assistent-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, als daartoe behoorlijk gemachtigd, en J. BATARI bestuurster van Barroe en de hadat van dat landschap, overeengekomen als volgt:

Eenig artikel.

De in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie niet gedekt door eene schriftelijke vergunning van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, zijn in het landschap Barroe verboden.

De onderhanen van de bestuurster staan wegens overtredingen van dit verbod terecht voor de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters, en worden gestraft volgens de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement ter zake uitgevaardigde verordeningen.

De bestuurster en de hadat verbinden zich de overtreders van dit verbod en de voorwerpen waarmede de overtreding gepleegd is, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uit te leveren.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Djongajja overeengekomen, in triplo opgemaakt, onderteekend, bezegeld en plechtig beëdigd door de bestuurster van Barroe en de hadat van dat landschap in tegenwoordigheid van mij assistent-resident voornoemd.

Stempel en handteekening van
I. BATARI, bestuurster van Barroe en de hadat van dat landschap. (w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 15den April 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,

(w. g.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift.

Le Gouvernements-Secretaris,
(gel.) COHEN STUART.

Voor eensluidend afschrift.

*De Secretaris-Generaal bij het Departement
van Koloniën,*

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten van den
Oost-Indischen Archipel*

BARROE.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 14.

De overgelegde suppletoire overeenkomst met Barroe, tot
tegang van den in- en uitvoer van oorlogsbehoefden
(goedgekeurd en bekrachtigd bij Gouvernementsbesluit, dd.
15 April 1897 n°. 2), komt geheel overeen met de rege-
lingen van gelijke strekking, welke met andere landschappen

in het gouvernement van Celebes en Onderhoorigheden zijn
aangegaan. (1)

(1) Zie gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1890—1891, **112** n°. 26.
Zitting 1892—1893, **104** n°. 4.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

GIANJAR.

**AKTEN VAN VERBAND EN VAN
BEVESTIGING.**

N°. 15.

AKTE VAN VERBAND.

Ik DEWA G'DE RAKA, radja van Gianjar (eiland Bali) beloof plechtiglijk:

dat ik aan de Koningin der Nederlanden en aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als vertegenwoordiger der Koningin in deze gewesten, gehouw en trouw zal zijn en het rijk van Gianjar, dat een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en hetwelk mij ter beheering is afgestaan en als zoodanig door mij wordt aangenomen, met allen ijver, oplettendheid en toewijding voor en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal besturen, overeenkomstig de instellingen en wetten van dat rijk en met stipte inachtneming der bepalingen vervat in het met wijlen mijnen vader op 13 Juli 1849 gesloten contract, dat ik ten allen tijde bereid zal zijn mij met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te verstaan omtrent punten, bij die overeenkomst niet voorzien, en die nader blijken mochten in het belang van land en volk regeling te behoeven;

dat ik alles zal aanwenden wat tot heil en voordeel van mijn rijk kan strekken;

dat ik niets met raad en daad zal doen, wat in het nadeel van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of zijne onderhoorigen zal zijn, noch zal gedoogen, dat zulks door anderen worde gedaan, maar dat ik integendeel, ingeval mij zoodanige daden mochten ter oore komen, deze naar mijn beste vermogen zal afweren en daarvan kennis geven zal aan den resident van Bali en Lombok, of aan den meest nabijzijnden ambtenaar van het Gouvernement;

dat ik wijders alle verbindtenissen, voortvloeiende uit de tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en wijlen mijnen vader gesloten overeenkomst heilig en getrouw zal nakomen en voorts alles zal doen, wat een getrouw en eerlijk radja en leenman betaamt.

Deze verklaring heb ik ondertekend ten overstaan van den resident van Bali en Lombok, FREDERIK ALBERT LIEFRINCK, in het bijzijn van den zoon mijns voorgangers, wijlen mijn broeder DEWA PAHANG, ANAK-AGOENG G'DE POETRA, en van mijne rijks-grooten, TJOKORDA G'DE SOEKAWATI, poenggawa van Oeboed; TJOKORDA RAKA, poenggawa van Pliatang; ANAK-AGOENG G'DE OKA, poenggawa van Bebitra; ANAK-AGOENG G'DE RAI, poenggawa van Tjlikoep; ANAK-AGOENG G'DE SOEKAWATI, poenggawa van Abean Basé; ANAK-AGOENG G'DE PINDI, poenggawa van Sidan; ANAK-AGOENG NGOERAH poenggawa van Siangan; GOESTI NGOERAH OKA, poenggawa van Blahbatoe; GOESTI NGOERAH MADE, poenggawa van Blahbatoe Kaleran; ANAK-AGOENG G'DE AGOENG poenggawa van Soekawati; ANAK-AGOENG MADE RAI SANA, poenggawa van TEGALALANG; TJOKORDA OKA, poenggawa van Tampak

Siring; GOESTI MADE RAI MONING, poenggawa van Kramas; die mede hunne handteekeningen hieronder gesteld hebben.

Gianjar den 22sten December 1896.

De radja van Gianjar,

DEWA GEDE RAKA.

De broederszoon van den radja,

ANAK-AGOENG G'DE POETRA.

De Poenggaw's,

TJOKORDA G'DE SOEKAWATI.

TJOKORDA RAKA.

ANAK-AGOENG G'DE OKA.

ANAK-AGOENG G'DE RAI.

ANAK-AGOENG G'DE SOEKAWATI.

ANAK-AGOENG G'DE PINDI.

ANAK-AGOENG NGOERAH.

GOESTI NGOERAH OKA.

GOESTI NGOERAH MADE.

ANAK-AGOENG G'DE-AGOENG.

ANAK-AGOENG MADE RAI SANA.

TJOKORDA OKA.

GOESTI MADE RAI MONING.

Ten overstaan van mij,

(w. g.) LIEFRINCK.

In bijzijn van mij JOHAN CHRISTIAAN VAN EERDE, controleur der tweede klasse bij het binnenlandsch bestuur op de bezittingen buiten Java en Madura.

(w. g.) J. C. VAN EERDE.

Wordt hierbij aangeteekend:

1. dat de meeste comparanten verklaarden wel hun naam te kunnen griffen op lontarblad, doch dat geen enkele hunner de gewone schrijfkunst machtig is;

2. dat de Rijks-grooten TJOKORDA G'DE SOEKAWATI, DEWA G'DE PINDI, GOESTI NGOERAH MADE, ANAK-AGOENG G'DE AGOENG, ANAK-AGOENG MADE RAI SANA, TJOKORDA OKA en GOESTI MADE RAI MONING bij de onderteekening vertegenwoordigd zijn geworden door hunne familieleden, respectievelijk genaamd TJOKORDA RA (jongere broeder), DEWA NGOERAH PINDI (jongere broeder)¹ GOESTI NGOERAH OKA (oom), TJOKORDA RAKA (kleinzoon), Tjo-

KORDA POETOE (kleinzoon) DEWA NGOEBRAH (broederszoon) en GOESTI NJOMAN OKA (zoon).

De resident,
(w. g.) LIEFRINCK.

AKTE VAN ERKENNING EN BEVESTIGING.

Nademaal DEWA G'DE RAKA, broeder van wijlen den vorigen bestuurder van Gianjar DEWA PAHANG, op eenparig verlangen van hoofden en bevolking is opgetreden als bestuurder van voornoemd landschap en aangezien bij deze keuze door de betrokkenen deugdelijk rekening is gehouden met het feit, dat de in leven zijnde zoon van den vorigen bestuurder DEWA PAHANG, met name ANAK-AGOENG G'DE POETRA, wegens zijn jeugdigen leeftijd en weinige geschiktheid niet in aanmerking kan komen om als bestuurder in Gianjar op te treden.

Aangezien voorts ANAK-AGOENG G'DE POETRA voornoemd in de keuze van zijnen oom DEWA G'DE RAKA tot bestuurder in het landschap Gianjar heeft bewilligd:

Aangezien eindelijk in de op heden den 22sten December 1896 gehouden vergadering van DEWA G'DE RAKA en zijnen broederszoon ANAK-AGOENG G'DE POETRA, zoomede zijne landsgrooten, bijgewoond door mij FREDERIK ALBERT LIEFRINCK, resident van Bali en Lombok en JOHAN CHRISTIAAN VAN EERDE, controleur der tweede klasse bij het binnenlandsch bestuur op de bezittingen buiten Java en Madura, voornoemde DEWA G'DE RAKA is erkend

te zijn de wettige bestuurder van het landschap Gianjar en hij verklaard heeft zich gebonden te achten door het contract op 13 Juli 1849 door wijlen zijnen vader DEWA MANGGIS, vroeger genaamd DEWA PAHANG, voor zich en zijne opvolgers gesloten met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Zoo wordt voornoemde DEWA G'DE RAKA door mij, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van wege en in naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement erkend als radja van Gianjar.

(w. g.) LIEFRINCK.
(,) J. C. VAN EERDE.

Deze akten van verband en van erkenning en bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 18den Mei 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(w. g.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidende afschriften,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) COHEN STUART.

Voor eensluidende afschriften,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

GIANJAR.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 16.

Op den 23 Juni 1896 overleed de bestuurder van Gianjar, DEWA PAHANG en trad zijn broeder DEWA G'DE RAKA in zijne plaats op; bijzonderheden aangaande deze bestuurswisseling zijn medegedeeld op bladzijde 37 van het Koloniaal Verslag van 1897.

De door den nieuw opgetreden bestuurder van Gianjar gepasseerde akte van verband is geheel eensluidend met die van zijn voorganger. (1)

(1. Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1894—1895 — 110. N°. 25/26

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

TERNATE.

SUPPLETOIR CONTRACT.

N°. 17.

SUPPLETOIRE OVEREENKOMST MET TERNATE.

Aangezien het wenschelijk is voorgekomen de samenstelling en de rechtsmacht van den Rijksraad in het sultanaat Ternate te wijzigen en meer in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd.

Zoo is op heden den 10den December 1894 onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië en uit naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement tusschen ons JOHANNES VAN OLDENBORGH, resident van Ternate, en ASSOELTHAN TADJOEL MAHSOEL BINAJATHLAHILHANAN SIRADJOEL MOELKI AMIRROEDDIN ISKANDAR MOENAWAROESSADIK WAHOEWAMINALADILIN SJAH POETRA AJANBAR, sultan van Ternate, en zijne landsgrooten overeengekomen als volgt:

Artikel een.

De bepalingen vervat in de artikelen 15 en 16 van het contract gesloten tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en Zijne Hoogheid den sultan van Ternate en zijne landsgrooten op den 30sten October 1880. goedgekeurd en bekrachtigd bij Gouvernements-besluit van den 15den Februari 1881 worden door partijen als vervallen beschouwd en vervangen door de volgende artikelen.

Artikel twee.

Onder den naam van Rijksraad is ter hoofdplaats Ternate een rechtbank gevestigd, rechtsprekende in naam der Koningin, welke is samengesteld uit den resident van Ternate of den hem vervangenden ambtenaar als voorzitter, den djoegoegoe (rijksbestierder), den kadli (hoogepriester), een imam (priester), en den secretaris van het rijk Ternate als leden en een door den resident aan te wijzen ambtenaar of beambte als griffier.

De inlandsche officier van justitie bij den Landraad te Ternate vervult tevens de functiën van ambtenaar van het openbaar ministerie bij den Rijksraad.

In eersten aanleg neemt die Rijksraad kennis:

1°. van burgerlijke rechtsvorderingen, ingesteld door onderdanen van het Gouvernement tegen onderdanen van den sultan van Ternate;

2°. van alle door sultans onderdanen begane overtredingen van het verbod tot in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie in het sultanaat van Ternate, zoomede van alle overtredingen van de door het Gouvernement van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader vast te stellen pachtvoorwaarden;

3°. van alle straf- en rechtsvorderingen ter zake van misdrijven, overtredingen en rechtsverkortingen met betrekking tot de telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen of buiten het sultanaat, door onderdanen van den sultan gepleegd;

4°. wijders worden voor den Rijksraad terecht gesteld onderdanen van den sultan, beschuldigd van moord, moedwilligen doodslag, menschenroof, brandstichting, het bedriegelijk namaken, vervalschen of besnoeien van muntspeciën, wettigen koers hebbende in Nederlandsch-Indië, of wel het met kennis

in omloop brengen van zoodanige nagemaakte, vervalschte of besnoeide muntspeciën, het bedriegelijk namaken of vervalschen van bankpapier of eenig op hoog gezag in omloop gebracht papieren geld of wel het met kennis in omloop brengen van zoodanig nagemaakt of vervalscht bankpapier of papieren geld, landverraad, oproer, zeeroof, verboden slavenhandel, het in zijne vrijheid belemmeren van een vrij mensch hem in de waan brengende of latende dat hij slaaf is, diefstal in vereenigde of gewapende benden of met geweld gepleegd en in het algemeen alle zoodanige misdrijven welke met den dood of met de straf naast die des doods kunnen worden gestraft, alsmede ter zake van alle misdrijven, geene uitgezonderd, gepleegd tegen dienaren van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Onderdanen van den sultan, die in vereeniging met onderdanen van het Gouvernement of met onderdanen van naburige landschappen zich aan misdrijf of overtreding schuldig hebben gemaakt, staan te recht voor rechtbanken voor welke de onderdanen van het Gouvernement justiciabel zijn.

Van de uitspraken van den Rijksraad wordt hooger beroep bij den Raad van Justitie te Macasser toegelaten:

1°. in burgerlijke rechtsvorderingen, wanneer de vordering loopt over eene som of waarde van meer dan f 500 (vijfhonderd gulden);

2°. in zaken van overtreding wanneer het hoogste bedrag der op de overtreding gestelde boete meer dan f 500 (vijfhonderd gulden) belooft, of indien, hetzij gelijktijdig met, hetzij zonder eenige geldboete, eene andere zwaardere straf of wel verbeurd-verklaring van bijzondere voorwerpen op de overtreding is gesteld.

Alle vonnissen in zaken van misdrijf door den Rijksraad gewezen zijn, wanneer zij geen vrijspraak inhouden, onderworpen aan de revisie van den Raad van justitie te Macasser.

Bij de berechting van zaken van misdrijf en overtreding worden door den Rijksraad toegepast de ten aanzien van de inlanders in de onder 's Gouvernements rechtstreeksch gezag staande landen vigeerende strafbepalingen.

De wijze van rechtspleging bij den Rijksraad, zoo in burgerlijke als in strafzaken te volgen, is of wordt nader door het Gouvernement bij algemeene verordening vastgesteld.

Behoudens de uitzonderingen in dit artikel omschreven, blijft de uitoefening der rechtspleging ter zake van misdrijf of overtreding door de onderdanen van den sultan binnen het rechtsgebied van Ternate begaan, opgedragen aan die rechtbanken en rechters, welke volgens de instellingen des lands tot die uitoefening zijn aangewezen.

De rechtbanken of rechters mogen geene lijfstraffen noch algemeene verbeurd-verklaring van goederen uitspreken.

Bij het opleggen van straffen tot wier ten uitvoerlegging de medewerking van het Gouvernement wordt vereischt, volgen zij de omschrijving, die, volgens de wetten van het Gouvernement, in de onder deszelfs rechtstreeksch bestuur staande landen gebruikelijk is.

Artikel drie.

De rechtspraak in burgerlijke zaken tusschen onderdanen van den sultan wordt op den thans bestaanden voet gehandhaafd.

Aldus ten dage en jare voorschreven overeengekomen te Ternate in viervoud opgemaakt, onderteekend, bezegeld en plechtig beëdigd door Zijne Hoogheid den sultan van Ternate en zijne landsgrooten in tegenwoordigheid van mij resident voornoemd.

De resident voornoemd,
(get.) J. VAN OLDENBORGH.

Stempel en handteekeningen van den sultan van Ternate en zijne landsgrooten.

In onze tegenwoordigheid.

(get.) G. A. SEDEE,
gew. secretaris.

(get.) H. A. SOELEMAN,
ind. schrijver.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 14den Maart 1896

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(get.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De algemeene secretaris,

(get.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift.

De fg. Gouvernements-Secretaris.

(get.) SVERMONDT.

Voor eensluidend afschrift.

De Secretaris-Generaal bij het Departement,
van Koloniën,

A. E. ELIAS.

TERNATE.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 18.

Bij het thans overgelegde suppletoir contract zijn de artikelen 15 en 16 van het contract met Ternate van 30 October 1880, (1) betreffende de rechtspraak, gewijzigd en daarin volledigheidshalve tevens opgenomen de bepalingen uit de suppletoire contracten van 21 Maart en 5 Juli 1889 betreffende de regelingen tot bescherming van telegraafverbindingen en tot tegengang van den in- en uitvoer van oorlogsbehoeften (2). De wijziging

komt in hoofdzaak hierop neer, dat de gelegenheid wordt geopend om in bepaalde gevallen op het voetsjoor van de ordonantie in *Indisch Staatsblad* 1882 n°. 32 (art. 15) hooger beroep toe te laten van de vonnissen in burgerlijke en overtredingszaken gewezen door den Rijksraad te Ternate, en verder dat de secretaris van het rijk Ternate voortaan als lid van den Rijksraad zal optreden en in zijne vroegere functie van ambtenaar van het Openbaar ministerie bij dien raad wordt vervangen door den inlandschen officier van justitie bij den Landraad te Ternate.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1881—1882 — 100. N°. 16.
(2) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1890—1891 — 112. N°. 24—26.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

SOPPENG.

CONTRACT EN AKTE VAN BEVESTIGING.

N°. 19.

CONTRACT MET SOPPENG.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om de wederzijdsche rechten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de bestuurster van Soppeng meer dan in de bestaande overeenkomsten in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd, zoo is op heden, Maandag den 18den Januari 1897, gelijkstaande met den der tienden Saban 1314, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, tusschen ons JOHAN ALBERT GEORGE BRUGMAN, assistent-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, daartoe bevoegd door dien hoofdamtenaar gemachtigd, ten deze handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en SIETTIE SAENABA, AROE LAPADJOENA, bestuurster van Soppeng met hare landsgrooten (hadatsleden) overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Even als hunne voorgangers, verklaren ook de tegenwoordige bestuurster en de landsgrooten van Soppeng, dat dit landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië en dat zij mitsdien Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettige Souvereine erkennen.

Zij beloven derhalve aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan deszelfs vertegenwoordigers trouw, gehoorzaamheid en onderwerping.

Artikel 2.

Het gebied van het landschap Soppeng wordt begrensd ten noorden door Sidenring; ten oosten door Wadjo, een gedeelte van de WalannaE-rivier en door Boni, ten zuiden door Boni, Lamoeroe, Tanette en Barroe en ten westen door straat Makassar; en wordt verstaan te zijn samengesteld uit de landen omschreven bij de aan dit contract gehechte opgave.

Artikel 3.

De bestuurster van Soppeng noch hare landsgrooten zullen het landschap ooit aan eenige andere natie dan de Nederlandsche overgeven, noch met eenige andere mogendheid, hetzij Oostersche of Westersche, noch met eenigen onderdaan van zoodanige natie eenig verband of eenige overeenkomst aangaan of briefwisseling houden, noch geschenken of zendelingen ontvangen van of zenden aan zoodanige mogendheid of zoodanigen onderdaan, noch toelaten, dat zulks door of namens hunne kinderen of andere bloedverwanten of door of namens hunne onderdanen plaats vinde.

Artikel 4.

Ingeval van overlijden van de bestuurster geven de landsgrooten (hadatsleden) daarvan onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden en wordt het bestuur des lands voorloopig gevoerd door den voornaamste der landsgrooten, in afwachting dat door het Gouvernement een vervanger zal zijn bevestigd.

Artikel 5.

De bestuurster en de landsgrooten van Soppeng zullen den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden als den vertegen-

woordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement eerbiedigen en gehoorzamen en mitsdien alleen met hem, dan wel met de onder hem dienende ambtenaren, in overleg treden omtrent alle aangelegenheden, de wederzijdsche belangen betreffende.

Zij zullen zonder zijn medeweten of voorafgaand overleg met hem, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geen brieven noch gezantschappen afzenden.

Artikel 6.

De bestuurster en de landsgrooten van Soppeng zullen met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement steeds vrede en oprechte vriendschap onderhouden en dat Gouvernement, waar noodig, op eerste aanvraag met alle in hun bereik zijnde middelen hulp verlenen door het leveren van manschappen, arbeiders, dragers en roeiers, wapenen en vaartuigen en zulks tegen zoodanige vergoeding als het Gouvernement billijk zal achten.

Zij verbinden zich evenzeer vrede en vriendschap te onderhouden met de naburige of andere tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië behorende inlandsche landschappen en zullen mitsdien zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tegen zoodanige landschappen geen vijandelijkheden plegen, noch daartoe uitrustingen of voorbereidselen maken, noch versterkingen binnen het landschap Soppeng opwerpen.

Ook zullen zij zich niet mengen in de aangelegenheden van inboorlingen van hun land, die in naburige landschappen mochten gevestigd zijn.

Versterkingen, die met voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen het landschap Soppeng mochten bestaan of nader opgericht worden, zullen op eerste aanzegging van dat Gouvernement geslecht worden.

Artikel 7.

De bestuurster en de landsgrooten van Soppeng, zoomede hunne onderdanen, zullen, zoo te land als ter zee, de Nederlandsche vlag voeren en niet toelaten, dat in plaats van deze of nevens deze eene andere gevoerd wordt.

Het is aan de bestuurster echter toegelaten om persoonlijk haar standaard of herkenningvlag gelijktijdig met, doch onder de Nederlandsche, te voeren.

Artikel 8.

De bestuurster en de landsgrooten zullen met rechtvaardigheid regeeren, het welzijn des volks bevorderen, den landbouw, de nijverheid, den bandel en de scheepvaart en alle overige wettige en nuttige bronnen van volksbestaan beschermen en bevorderen, in bescherming nemen en doen beschermen allen die met vergunning van het Gouvernement binnen het landschap Soppeng zich gevestigd hebben of aldaar tijdelijk verblijf houden, alle handelaren, onderdanen van het Gouvernement, zoomede in het algemeen alle handelaren, zonder onderscheid, die in het landschap ten handel komen.

Alle den handel belemmerende gebruiken zullen mitsdien in het landschap Soppeng afgeschaft en verboden zijn.

Aan de handelaren van dat landschap worden met betrekking tot den handel op alle landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement wederkeerig dezelfde rechten verzekerd, die onderdanen van het Gouvernement genieten.

Hunne vaartuigen moeten voorzien zijn van een door de bestuurster uit te reiken zeebrief of van een jaarpas, opgemaakt volgens de betrekkelijke voorschriften, welke stukken echter niet zullen worden uitgereikt dan in overeenstemming met den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, die ze daartoe mede onderteekenen zal.

Artikel 9.

De bestuurster en de landsgrooten van Soppeng verbinden zich om aan Europeanen en andere Westersche of Oostersche vreemdelingen geen gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van dat landschap niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Handelaren zullen echter in de havens van dat landschap worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming zoolang zij de orde en rust niet verstoren, zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door de bestuurster en de landsgrooten kennis moeten worden gegeven aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië behoudt zich de bevoegdheid voor, om ten aanzien van de toelating en vestiging van Chineezzen en andere Oostersche vreemdelingen in het landschap Soppeng te allen tijde zoodanige verordeningen uit te vaardigen als het in het algemeen belang van Nederlandsch-Indië of in het bijzonder belang van dat landschap zal noodig achten.

Personen, die zonder verlof zich hebben verwijderd uit 's Gouvernements militairen of maritiemen dienst, voortvluchtige veroordeelden of misdadigers en dergelijken zullen door de bestuurster van Soppeng in geen geval binnen dat landschap geduld, maar onverwijld aan het Gouvernement uitgeleverd worden indien zij zich daar vertoonen en zulks ook zonder dat hunne uitlevering in elk voorkomend geval geëischt wordt.

Artikel 10.

De bestuurster en hare landsgrooten zullen aan personen, niet behorende tot de inheemsche bevolking van het landschap Soppeng, geene concessiën tot ondernemingen van landbouw of mijnontginning of vergunningen tot het verrichten van mijnbouwkundige opsporingen verleen, noch aan zoodanige personen gronden verkoopen of verhuren, noch toelaten, dat zulks door hunne onderdanen geschiede dan na verkregen toestemming van het Gouvernement en behoudens nadere goedkeuring der contracten door den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement behoudt zich het recht voor om voor zijne rekening ondernemingen van landbouw in het landschap Soppeng te doen aanvangen en voortzetten, dan wel het recht daartoe aan particulieren af te staan, en ander behoudens billijke schadeloosstelling aan de betrokkenen voor zoover daartoe grond bestaat.

De bestuurster en hare landsgrooten beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

Mijnontginning vanwege de Regeering of uitgifte harerzijds van eene concessie tot mijnontginning in het landschap Soppeng zal in elk voorkomend geval het onderwerp van eene bijzondere schikking met de bestuurster en hare landsgrooten uitmaken.

Het Gouvernement regelt het toezicht in het algemeen belang op de mijnontginning te houden.

Artikel 11.

Al de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in omloop gebrachte muntsoorten zullen ook in het landschap Soppeng tegen den wettigen koers gangbaar zijn.

Artikel 12.

Als onderdanen van de bestuurster van Soppeng worden beschouwd alle personen, van welken landaard ook, die in dat landschap verblijf houden en niet behooren tot eene der in het volgende artikel omschreven categoriën.

Artikel 13.

Als rechtstreeksche onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden in het landschap Soppeng beschouwd:

1. alle Europeanen en daarmee gelijkgestelden;
2. alle bedienden van Europeanen en daarmee gelijkgestelden voor zooverre zij niet behooren tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden;

3. alle personen in dienst van het Gouvernement, onverschillig van welken landaard;

4. alle gewezen dienaren van het Gouvernement niet behorende tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden;

5. alle Chineezzen, Arabieren en andere vreemde Oosterlingen;

6. alle andere niet tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden behorende personen, gevestigd op ondernemingen van land- of mijnbouw die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement;

7. alle personen, die den Christelijken godsdienst belijden;

Al deze Gouvernementsonderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernements rechtbanken en rechters. Wanneer zij verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding binnen Soppeng zijn opgevat, worden zij door de bestuurster aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden uitgeleverd.

Artikel 14

Aan de rechtspraak der rechtbanken en rechters van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van de bestuurster van Soppeng, die:

1. samen met onderdanen van het Gouvernement aan misdrijven of overtredingen zich schuldig maken;

2. misdrijven plegen tegen het Gouvernement, deszelfs ambtenaren, militairen of andere onderdanen of wel ten aanzien van deszelfs eigendommen of die van deszelfs onderdanen;

3. procederen in zaken van handel en nijverheid of andere civiele gedingen, waarin onderdanen van het Gouvernement betrokken zijn;

4. dan wel zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien van den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie in het landschap Soppeng.

Ook de straf- en rechtsvorderingen ter zake van misdrijven en overtredingen met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen of buiten het gebied van het landschap Soppeng, gepleegd door onderdanen van de bestuurster, zullen worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en naar de Nederlandsch-Indische wetten.

De bestuurster en de landsgrooten van Soppeng beloven de schuldigen en medeplichtigen aan bovenvermelde misdrijven en overtredingen op te sporen en aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden uit te leveren.

De bestuurster en de landsgrooten zullen de vonnissen in de bovenbedoelde gevallen uitgesproken steeds eerbiedigen en aan de uitvoering daarvan bevorderlijk zijn.

Artikel 15.

In de gevallen waarin volgens het bepaalde bij het voorgaand artikel onderdanen van de bestuurster voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te recht staan, zal de bestuurster bevoegd zijn in persoon of bij gemachtigde zitting te nemen in de rechtbank, voor welke de zaak van haar onderdanen wordt behandeld, ten einde daarover haar gevoelen uit te spreken.

Artikel 16.

De rechtsmacht van de bestuurster en de landsgrooten bepaalt zich tot de bevolking van Soppeng niet behorende tot 's Gouvernements onderdanen en behoudens het reeds bepaalde in artikel 14.

Civiele zake worden volgens 's lands gebruik afgedaan.

In crimineele zaken wordt het beginsel gehuldigd, dat elk misdadiger zal worden gestraft volgens de wetten van en op het land waar hij zijn misdaad of overtreding gepleegd heeft, met dien verstande, dat verminkende of martelende straffen, waaronder ook de straf van rottingslagen wordt begrepen, niet mogen worden toegepast.

Het recht om personen wegens politieke redenen buiten het gebied van het landschap Soppeng te verwijderen, berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, behoudens de bevoegdheid van de bestuurster om tot zoodanigen maatregel voorstellen aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden te doen.

De bestuurster en de landsgrooten behouden echter de bevoegdheid om op personen, behoorende tot hunne onderdanen, verwijdering uit het landschap Soppeng als straf wegens misdrijven begaan in dat landschap toe te passen.

In die gevallen wordt, nadat de beschuldigde behoorlijk in zijne verdediging gehoord is, de verbanning gelast bij een door de bestuurster en de landsgrooten uit te vaardigen vormelijk bevelschrift, dat echter voor de ten uitvoerlegging door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië moet zijn goedgekeurd, die ook de plaats aanwijst, waar de banneling verblijf zal houden.

Vonnissen waarbij de beklagde door de bestuurster en de landsgrooten veroordeeld is tot dwangarbeid en verbanning buiten het landschap gedurende den tijd welken die dwangarbeid duren zal, zijn niet onderworpen aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, maar worden door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden den directeur van justitie ter strafplaats aanwijzing aangeboden.

Artikel 17.

In het landschap Soppeng zijn menschenroof, slavenhandel en in- en uitvoer van slaven verboden en zullen die misdadige bedrijven door de bestuurster en de landsgrooten binnen hun land niet geduld, maar met alle in hun bereik zijnde middelen krachtdadig tegengegaan worden.

Tot verzekering der rechten van zoodanige personen, die tot waarborg van schuld als pandelingen zich mochten hebben gesteld, beloven de bestuurster en de landsgrooten te zullen waken en doen waken, dat zooveel mogelijk in hun land worden nageleefd de bepalingen door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met opzicht tot het pandelingschap vastgesteld: te zullen tegengaan en doen tegengaan alle onwettige en onbillijke aanhouding van personen als pandelingen; en voorts krachtig te zullen medewerken tot de trapsgewijze afschaffing van het pandelingschap voor zooveel dat nog binnen hun land mocht bestaan.

Daartoe beloven de bestuurster en de landsgrooten in het bijzonder tegen te gaan en voor altijd af te schaffen het vroeger ingeslopen misbruik om vrije lieden voortdurend in pandelingschap te houden en dat verband zelfs op hunne kinderen te doen overgaan.

Artikel 18.

De bestuurster en de landsgrooten van Soppeng zullen den zee- en rivierroof met alle in hun bereik zijnde middelen krachtdadig tegengaan en doen tegengaan en geen schuilplaats noch eenige andere hulp of medewerking hoegenaamd verleenen, noch toelaten dat die verleend worden, aan zee- of rivierroovers, noch aan personen, die hun bekend zijn of aangewezen worden als zoodanig bedrijf uit te oefenen of daarin betrokken zijn.

Zij zullen degenen, die daaraan schuldig of medeplichtig bevonden worden, aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden uitleveren, dan wel hen volgens de wetten en instellingen des lands doen terechtstellen, naar gelang die schuldigen of medeplichtigen onder de jurisdictie van het Gouvernement, dan wel die van de bestuurster en de landsgrooten staan.

Artikel 19.

De bestuurster en de landsgrooten verbinden zich om aan alle schepen en vaartuigen, welke langs de kusten of langs de boorden der rivieren binnen het gebied van Soppeng in nood mochten vervallen, allen bijstand te verleenen, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geen hunner goederen toe te eigenen noch te gedoogen, dat iemand, wie ook, zich die toeëigene.

Zij verbinden zich om schepen en vaartuigen of goederen, welke aan het strand of langs de rivieren binnen het gebied van hun land mochten stranden of komen aandrijven of worden aangebracht en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen dan wel ten voordeele van belanghebbenden, in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen worden bewaard.

Van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrenge van aan het strand of uit de rivieren opgevischte goederen zullen de bestuurster en de landsgrooten onverwijld kennis geven aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

De bestuurster en de landsgrooten kunnen hulp- en bergloon vorderen, waarvan het bedrag door hen zelve, naarmate van de moeite, wordt begroot.

Van die begrooting geven zij onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Belanghebbenden, die met deze begrooting bezwaard zich

N. 152. 19.

mochten achten, kunnen de beslissing van den Gouverneur-Generaal inroepen door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Artikel 20.

De bestuurster en de landsgrooten van Soppeng verbinden zich om met alle middelen onder hun bereik of te hunner beschikking gesteld of nog te stellen het volksonderwijs in hun gebied krachtdadig te ondersteunen en te bevorderen.

Artikel 21.

De bestuurster en de landsgrooten van Soppeng verbinden zich de vaccine onder hunne onderdanen toe te laten en te bevorderen.

Artikel 22.

De bestuurster en de landsgrooten van Soppeng zullen zooveel in hun vermogen is, de teelt van voedingsgewassen en andere nuttige gewassen, als padi, kakao, koffie enz. aanmoedigen en bevorderen.

Artikel 23.

De in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie, niet gedekt door eene schriftelijke vergunning van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, zijn in het landschap Soppeng verboden.

De bestuurster en de landsgrooten verbinden zich de overtreders van dit verbod en de voorwerpen waarmede de overtreding gepleegd is, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uit te leveren.

Artikel 24.

De bestuurster en de landsgrooten erkennen, dat door dit contract alle vroegere overeenkomsten door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de bestuurders van Soppeng gesloten, voor zooverre die met het tegenwoordige contract in strijd zijn, zijn vervallen.

Omtrent hetgeen nader blijken mocht in het belang van land en volk regeling te behoeven, wordt voorts overeengekomen dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

Aldus ten dage en jare in den aanhef vermeld, te Watang Soppeng (hoofdplaats van Soppeng) overeengekomen, in triplo opgemaakt, ondertekend, bezegeld en plechtig beëdigd door de bestuurster van Soppeng en hare landsgrooten in tegenwoordigheid van mij JOHAN ALBERT GEORGE BRUGMAN, assistent-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, daartoe behoorlijk door dien ho f dambtenaar gemachtigd.

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Handteekening gesteld door
SIETTIE SAENABA AROE LAPADJOENG,
bestuurster van Soppeng.

Handteekeningen gesteld door de landsgrooten van Soppeng.

MAPANJWIE,
Datee Botto.

LAMATALATTA,
Aroe Bila.

Voor de beëdiging.

Hadjie ABDUL RACHMAN,
Kalief.

LA MAKKA,
Pabitjara Aroe Siddo.

LA TJONNIE,
Pabitjara Aroe Masoewalie.

LA MOESA,
Matowa Oedjoeng.

LA BABA,
Pabitjara Aroe Djumbo.

LA MAEMEE,
Matowa Bila.

LAOMPOENGAN,
Madanrang.

LA MOLODJANG,
Matowa Lampee.

LA PALLA,
Madanrang.

KOELOELONG,
Matowa Oedjoeng.

LASIDDIENG.

SCHAKA,
Matowa Tientjong.

Anregoeroe,
Soeroe.

ABDULLAHWARA,
Matowa Pising.

MAKATOETOE,
Djannang Passee.

LALJESO,
Matowa Pising.

MASSIE,
Matowa Sal-toengo.

ACTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal in de plaats van den op den 15den October 1895 overleden bestuurder van Soppeng **ABDUGANI BASO BATOEPOETÉ**, Datoe van Mario ri Wawo overeenkomstig de instellingen des lands tot bestuurster van dat landschap is verkozen **SIETTI SAENABA AROE LAPADJOENG**.

En aangezien **SIETTI SAENABA AROE LAPADJOENG** voornoemd op heden Maandag den 18 Januari 1897 overeenkomende met den 13den der maand Sjaban van het jaar 1314 der Mohammedaansche tijdrekening te Watang Soppeng met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement een nieuw contract, waaraan deze acte is geannexeerd, gesloten en beëdigd heeft, zoo ben ik **JOHAN ALBERT GEORGE BRUGMAN**, assistent-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden daartoe beoorloofd door dien hoofdmtenaar gemachtigd, er toe overgegaan, om genoemde **SIETTI SAENABA AROE LAPADJOENG** onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië in naam en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in hare waardigheid van bestuurster van Soppeng te bevestigen, gelijk geschiedt bij deze.

Ten blijke waarvan deze acte opgemaakt en ondertekend is door mij assistent-resident ter beschikking voornoemd.

(w.g.) J A G. BRUGMAN.

Dit contract en deze akte van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op den 10den Juli 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w.g.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w.g.) A D. H. HERINGA.

OPGAVE van de landschappen, waaruit het gebied van Soppeng is samengesteld.

Het gebied van Soppeng bestaat uit de volgende landschappen of districten:

Watang Soppeng (hoofdplaats.)

Bila.

Botto.

Oedjoeng.

Masoewalie.

Worden gezamenlijk genoemd Padoewiesang ri adjana.

Passee.

Sappang.

Oenjie.

Ara.

Matoboeloe.

Tjirowalie.

Pisieng.

Tientjo.

Tjinrana

Salokara lja.

Lawo.

Bitjeweeng.

Laoenga.

Patjiro.

Tallä.

Kadjoewara.

Lapadjoeng.

Kampirie.

Aretjong.

Fanete.

Lapatjere.

Bentengé.

Lesoe.

Worden gezamenlijk genoemd Padoewiesang ri lasana.

Salotoengo.

Matjopa.

Koeba.

Polewalie

Tjolatjoe.

TalagaE.

LoloE.

Watoe Watoe

Malaka.

AngrangaE.

Makoettoe.

WaroeE.

Matjilee ^{alaoe.}
oerai.

Akampeeng ^{Alaoe.}
Adjang.

Tanete.

Mare Mare.

Oetoe.

Soempeng-lao.

PaoE.

Matowangieng.

Salokaradja.

Tjinrana.

— Vasallen (Lili). —

Lili ri alaoena.

1. Tjieta.

2. Palangisang.

3. Gowa Gowa.

4. Baringan.

5. Lampoela ri asä.

6. Lampoela ri awa.

7. Lampengan.

8. Manoe Manoe.

Lili ri adjana.

9. Serrieng.

10. Boeloe Matanre.

11. Palakka.

12. Ompoengan.

Lili ataoena.

13. Mario ri asa.

14. Mario ri awa.
15. Patodjo.
16. Djampoe.
17. Leenrang.
18. Apanong.
19. Goeloeng baitjoeE ri laoe Sals
20. Watoe.

Lili abeysna.

21. Ganra.
22. Bakka.
23. Leorang.

Lili ri adjana saliwän po'oe.

24. Baloesoe.
25. Kiroe Kiroe.
26. Batoe poeté.

27. Tjempaga.
28. Sido.
29. Kamirie.
30. Adjekang.
31. Padoempoe.
32. Tielee.

De assistent-resident t b. van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) COHEN STUART.

Voor eensluidende afschriften,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.***SOPPENG.**

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 20

Soppeng behoort tot de zoogenaamde bondgenootschappelijke landen van het gouvernement van Celebes en Onderhoorigheden. Het beslaat eene oppervlakte van ongeveer 575 vierkante palen; de bevolking wordt op 75 000 zielen geschat.

Reeds den 18den November 1667 trad Soppeng tot het Bongaaisch tractaat toe en van dien tijd af tot in het begin dezer eeuw werden de vorsten door de gouverneurs van Makasser in hunne waardigheid bevestigd.

Toen echter Celebes, na van 1812—1816 in het bezit van Engeland te zijn geweest aan Nederland werd teruggegeven, was de verhouding veranderd, als gevolg van den wrok die bij de Soppengers was blijven bestaan over het feit, dat zij, die het Engelsch bestuur in den oorlog met Boni hadden ondersteund, later aan zich zelf overgelaten en aan de overmacht van Boni prijs gegeven waren.

In 1824 toch weigerde de vorst van Soppeng hulde te komen bewijzen aan den Gouverneur-Generaal VAN DER CAPELLEN en toonde hij zich onwillig om tot het vernieuwd Bongaaisch contract toe te treden, terwijl in den kort daarop gevolgden Bonischen oorlog en later eene groote partij in Soppeng zich zeer vijandig tegen het Gouvernement gedroeg.

Nadat herhaaldelijk pogingen waren aangewend om de vroegere vriendschapsbetrekkingen weder aan te knopen, welke echter telkens moesten worden afgebroken door de politieke omstandigheden, voornamelijk door de verhouding tot Boni, slaagden eindelijk de commissarissen voor de Bonische zaken er in, om op den 4den Februari 1860 te Talakka een nieuw contract met

den toen regeerenden vorst **TOLAMPEENG AROE SEENKANG** te sluiten. (1)

Deze vorst overleed in 1865 en werd opgevolgd door **BASO BATOE POETIH**, Datoe van Mario ri Wawo, die zich op 31 Augustus 1867 plechtig tot de naleving van het met zijn voorganger **AROE SEENKANG** gesloten contract verbond.

Niettegenstaande deze vorst de eigenschappen miste om zijn gezag tegenover de vele onder hem staande leenmannen en woelzieke prinses krachtig te doen gelden, was hij evenwel altijd welgezind jegens het Gouvernement. Bij de opname van Soppeng verleende hij aan de daarmede belaste opnemers zooveel hulp als hij, bij den geringen invloed, dien hij bezat, verstrekken kon, en hij ontving dan ook een kostbaar geschenk van het Gouvernement.

Den 15den October 1895 overleed **BASO BATOE POETIH** kinderloos en daarop werd overeenkomstig de landsinstellingen zijne nicht **SITTIE SAENABA AROE LAPADJOENG** door de landsgrootten tot vorstin verkozen.

Op den 13den Januari 1897 is zij in hare waardigheid bevestigd, nadat op dienzelfden datum een nieuw politiek contract was tot stand gekomen.

Dit nieuwe contract komt in hoofdzaak overeen met het voor de zelfbesturende inlandsche landschappen op Celebes vastgestelde model contract, behoudens weglating of wijziging van enkele bepalingen, waartegen bij het Soppensch bestuur overwegende bezwaren bestonden.

(1) Gedrukte Stukken der Tweede Kamer. Zitting 1860—1861 (LXXI) No. 3.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

MOOETON.

**CONTRACT EN AKTEN VAN VERBAND
EN VAN BEVESTIGING.**

N°. 21.

CONTRACT MET MOOETON.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om de wederzijdse rechten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den radja van Mooeton meer dan in de bestaande overeenkomsten in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd, zoo is op heden, den 16den September 1896, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, tusschen ons **EELTJE JELLES JELLESMA**, resident van Menado, ten deze handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en **DAE MALINO**, radja van Mooeton overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Evenals hunne voorgangers verklaren ook de tegenwoordige radja en de mantris van Mooeton dat dit landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië en dat zij mitsdien Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettige Souvereine erkennen.

Zij beloven derhalve aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan zijne vertegenwoordigers trouw, gehoorzaamheid en onderwerping.

Artikel 2.

Het gebied van het landschap Mooeton wordt begrensd ten oosten door Pagoeat, ten zuiden door Sigenti en de zee, ten noorden en ten westen door Tontoli en Bwool en wordt verstaan te zijn samengesteld uit de landen Mooeton, Toeladenggi, Lamboeno, Bolano, Taboeloeo, Tomini, Bobajale, Tinombo en Sidoan, omschreven bij de aan dit contract gehechte opgave.

Artikel 3.

Het landschap Mooeton wordt als leen afgestaan aan **DAE MALINO** onder de uitdrukkelijke voorwaarde van stipte en trouwe nakoming der in dit contract omschreven verplichtingen.

De radja verklaart dit leen op die voorwaarde te aanvaarden.

Artikel 4.

De radja van Mooeton noch zijne mantris zullen het landschap ooit aan eenige andere natie dan de Nederlandsche overgeven, noch met eenige andere mogendheid, hetzij Oostersche of Westersche, noch met eenigen onderdaan van zoodanige natie eenig verbond of eenige overeenkomst aangaan, of briefwisseling houden, noch geschenken of zendelingen ontvangen van of zenden aan zoodanige mogendheid of zoodanigen onderdaan, noch toelaten dat zulks door of namens hunne kinderen of andere bloedverwanten of door of namens hunne onderdanen plaats vinde.

Artikel 5.

Aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië blijft het recht voorbehouden om den radja van Mooeton, wanneer daartoe redenen bestaan, te ontslaan en na raadpleging der mantris een vervanger te benoemen.

De djagoegoe, marsadehs en kapiteins laet worden benoemd en ontslagen door den resident van Menado in overleg met den radja en de mantris.

Ingeval van overlijden van den radja geven de djagoegoe van Mooeton en de overige mantris daarvan onverwijld kennis aan den resident van Menado, en wordt het bestuur des lands voorloopig gevoerd door den djagoegoe van Mooeton in afwachting dat door het Gouvernement een vervanger zal zijn aangesteld.

Artikel 6.

De mantris en de mindere hoofden des lands zullen den radja in de nakoming zijner verplichtingen trouw ter zijde staan, hem eerbiedigen en zijne bevelen gehoorzamen voor zoover die strekken tot welzijn van land en volk en niet strijden met de bevelen van het Gouvernement.

Zij, die daarin ongewillig en ongehoorzaam zich betoonen, zullen van hunne posten ontzet en naar bevind van zaken gestraft worden.

Bij verschil van gevoelen doet de resident van Menado uitspraak.

Artikel 7.

De radja en de mantris van Mooeton zullen den resident van Menado als den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement eerbiedigen en gehoorzamen en mitsdien alleen met hem dan wel met de onder hem dienende ambtenaren in overleg treden omtrent alle aangelegenheden, de wederzijdsche belangen betreffende.

Zij zullen, zonder zijn medeweten of voorafgaand overleg met hem, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geen brieven noch gezantschappen afzenden.

Artikel 8.

De radja en de mantris van Mooeton zullen met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement steeds vrede en oprechte vriendschap onderhouden en dat Gouvernement, waar noodig, op eerste aanvraag met alle in hun bereik zijnde middelen hulp verleen en door het leveren van manschappen, arbeiders en roeiers, wapenen en vaartuigen en zulks tegen zoodanige vergoeding als het Gouvernement billijk zal achten.

Zij verbinden zich evenzeer vrede en vriendschap te onderhouden met de radja's der naburige of van andere tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië behoorende landen en zullen mitsdien zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tegen zoodanige radja's geene vijandelijkheden plegen, noch daartoe uitrustingen of voorbereidselen makeu, nog versterkingen binnen het landschap Mooeton opwerpen.

Ook zullen zij zich niet mengen in de aangelegenheden van inboorlingen van hun land, die in de naburige landschappen mochten gevestigd zijn.

Versterkingen die met voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen het landschap mochten bestaan of nader opgericht worden, zullen op eerste aanzegging van dat Gouvernement geslecht worden.

Artikel 9.

De radja en de mantris van Mooeton zoomede hunne onderdanen zullen zoo te land als ter zee de Nederlandsche vlag voeren en niet toelaten dat in plaats van deze of nevens deze eene andere gevoerd wordt.

Artikel 10.

Aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement blijft het recht voorbehouden om, zulks nuttig of noodig oordeelende, te allen tijde een of meer Europeesche of Inlandsche ambtenaren en het noodig overige personeel over het landschap Mooeton aan te stellen, belovende de radja en de mantris ook die ambtenaren te eerbiedigen en te doen eerbiedigen.

Artikel 11.

Op welke plaats ook in het landschap Mooeton het Gouvernement in het vervolg mocht wenschen bezetting te leggen, versterkingen op te werpen of établissements op te richten, zullen de radja en de mantris niet alleen zulks toestaan, maar ook daartoe tegen billijke betaling en vergoeding voor eventueel daaruit voort te vloeien derving van inkomsten, alle mogelijke hulp en bijstand verleen; terwijl zij voor elk van zoodanige bezettingen, versterkingen of établissements kosteloos ter beschikking van het Gouvernement zullen stellen eene uitgestrektheid gronds ter grootte van één vierkante paal, of zooveel als noodig zal blijken, ter plaatse naar de keuze van het Gouvernement, behoudens billijke schadeloosstelling aan rechthebbers.

De ter beschikking van het Gouvernement gestelde terreinen zullen behoorlijk afgebakend en in kaart gebracht worden.

Artikel 12.

De radja en de mantris zullen met rechtvaardigheid regeeren, het welzijn des volks bevorderen, den landbouw, de nijverheid, den handel en de scheepvaart en alle nuttige bronnen van volksbestaan beschermen en bevorderen, in bescherming nemen en doen beschermen allen, die met vergunning van het Gouvernement binnen het landschap Mooeton zich gevestigd hebben of aldaar tijdelijk verblijf houden, alle handelaren, onderdanen van het Gouvernement, zonder onderscheid die in het landschap ten handel komen.

Alle den handel belemmerende gebruiken zullen mitsdien in het landschap Mooeton afgeschaft en verboden zijn.

Aan de handelaren van dat landschap worden met betrekking tot den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement wederkeerig dezelfde rechten verzekerd, die onderdanen van dat Gouvernement genieten.

Hunne schepen moeten voorzien zijn van een door den radja uit te reiken zeebrief of van eene jaarpas, opgemaakt volgens de betrekkelijke voorschriften, welke stukken echter niet zullen worden uitgereikt dan in overeenstemming met den resident van Menado, die ze daartoe mede onderteekenen zal.

Artikel 13.

De radja en de mantris van Mooeton verbinden zich om aan Europeanen en andere Oostersche of Westersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van dat landschap niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den naastbij geplaatsten gezagvoerende Nederlandschen ambtenaar.

Handelaren echter zullen in de havens van dat landschap worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den radja en de mantris kennis moeten worden gegeven aan den naastbij geplaatsten gezagvoerende Nederlandschen ambtenaar.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië behoudt zich de bevoegdheid voor, om ten aanzien van de toelating en vestiging van Chineezen en andere Oostersche vreemdelingen in het landschap Mooeton ten allen tijde zoodanige verordeningen uit te vaardigen als het in het algemeen belang van Nederlandsch-Indië of in het bijzonder belang van dat landschap zal noodig achten.

Personen die zonder verlof zich hebben verwijderd uit 's Gouvernements militairen of maritiemen dienst, voortvluchtige veroordeelden of misdadigers en dergelijken zullen door den radja van Mooeton in geen geval binnen dat landschap geduld, maar onverwijld aan het Gouvernement uitgeleverd worden, indien zij zich daar vertoonen, en zulks ook zonder dat hunne uitlevering in elk voorkomend geval geëischt wordt.

Artikel 14.

Het recht tot het verleen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen, alsmede tot het verleen

van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw in het gebied van Mooeton berust geheel bij het Gouvernement, dat echter steeds vooraf het inlandsch zelfbestuur ter zake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden, benodigd voor mijnbouwkundige opsporing, mijnontginning of voor eenige onderneming van landbouw, terwijl het bij eventueele beschikking over zoodanige gronden voor billijke schadeloosstelling door den concessionaris zal zorg dragen.

Van de voor concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement te heffen cijns en vast recht en van den door ondernemingen van landbouw op te brengen pacht- of huurschat zal steeds de helft ten behoeve van het zelfbestuur worden afgestaan. De uit dien hoofde aan het zelfbestuur toekomende gelden zullen worden gestort in eene rijkskas, welke onder bewaring en beheer zal staan van den resident van Menado.

Het Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginningen en ondernemingen van landbouw in het gebied van Mooeton te doen aanvangen en voortzetten, behoudens billijke schadeloosstelling wanneer daartoe aanleiding bestaat.

De radja en de mantris van Mooeton beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

Artikel 15.

De radja en de mantris van Mooeton zullen, zonder toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geene andere belastingen heffen, dan die omschreven in de aan dit contract gehechte opgave, en zullen mitsdien zonder die toestemming die belastingen, hetzij die in geld, in natura of in arbeid opgebracht worden, in geen geval verhoogd of verzaard worden.

De radja en de mantris verbinden zich in het algemeen te zorgen en te doen zorgen, dat in het landschap Mooeton geen bovenmatige of onwettige heffingen, hoe ook genaamd, en door wien ook, van de bevolking geëischt worden.

De bovenomschreven belastingen zullen, behalve de in- en uitvoerrechten en pachten, zoo die bestaan, niet van toepassing zijn op 's Gouvernements directe onderdanen.

Het Gouvernement behoudt zich het recht voor bestaande belastingen te allen tijde tegen schadevergoeding over te nemen.

Artikel 16.

Het recht tot het heffen van belastingen buiten de in het vorig artikel bedoelde, berust bij het Gouvernement.

Alle door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen, betreffende rechten, belastingen en verpachtingen en in het algemeen betreffende alle inkomsten van het Gouvernement, hoe ook genaamd, zullen ook van verbindende kracht zijn voor de ingezetenen zonder onderscheid van die plaatsen in het landschap Mooeton waar zoodanige inkomsten aan het Gouvernement zijn of eventueel zullen worden afgestaan.

De radja en de mantris van Mooeton verklaren in het bijzonder zich te onderwerpen aan alle regelingen welke het Gouvernement van Nederlandsch-Indië nader mocht goedvinden vast te stellen omtrent het heffen van rechten van de vaartuigen welke de havens van Mooeton aandoen, zoomede van de aldaar in- en uitgevoerd wordende goederen.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië heeft het recht om ten laste van zijne directe onderdanen alle zoodanige belastingen in te voeren als het noodig zal achten.

Artikel 17.

Al de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in omloop gebrachte muntsoorten zullen ook in het landschap Mooeton tegen den wettigen koers gangbaar zijn.

Artikel 18.

Als onderdanen van Mooeton worden beschouwd alle personen van welken landaard ook die in dat landschap verblijf houden en niet behooren tot een der in het volgend artikel omschreven categorieën.

Artikel 19.

Als rechtstreeksche onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden in het landschap Mooeton beschouwd:

1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;

2°. alle bedienden van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, met uitzondering van hen die behooren tot de inheemsche bevolking der residentie Menado, doch met inbegrip van dezen laatsten voor zoover zij zijn inlandsche christenen, niet behoorende tot de eigenlijke bevolking van het landschap Mooeton;

3°. alle personen, onverschillig van welken landaard, gevestigd binnen de grenzen der Gouvernements-etablissemten;

4°. alle personen in dienst van het Gouvernement onverschillig van welken landaard;

5°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, met uitzondering van hen die behooren tot de inheemsche bevolking der residentie Menado, doch met inbegrip van deze laatsten voor zoover zij zijn inlandsche christenen, niet behoorende tot de eigenlijke bevolking van het landschap Mooeton;

6°. alle Chineezen, Arabieren en andere vreemde Oosterlingen;

7°. alle andere niet tot de inheemsche bevolking gerekende personen gevestigd op ondernemingen van land- of mijnbouw, die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement.

Al deze Gouvernements-onderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernements rechtbanken en rechters.

Wanneer zij verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding binnen Mooeton zijn opgevat, worden zij door den radja en de mantris aan de Gouvernementsvertegenwoordigers uitgeleverd.

Artikel 20.

Aan de rechtspraak der rechtbanken en rechters van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van den radja en de mantris van Mooeton, die te zamen met onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, aan misdrijven of overtredingen zich schuldig maken, misdrijven plegen tegen het Gouvernement, zijn ambtenaren, militairen of andere onderdanen of wel ten aanzien zijner eigendommen of die zijner onderdanen; procederen in zaken van handel en nijverheid of andere civiele gedingen, waarin onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement betrokken zijn en zij, die zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien der aan het Gouvernement afgestane of eventueel af te stane inkomsten dan wel ten aanzien van de bepalingen omtrent den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie in het landschap Mooeton.

Ook de straf- en rechtsvorderingen ter zake van misdrijven en overtredingen met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen of buiten het gebied van het landschap Mooeton gepleegd door onderdanen van den radja, zullen worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en naar de Nederlandsch-Indische wetten.

De ambtenaren van het Gouvernement zijn bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen en zullen daarin door den radja en de mantris van Mooeton steeds zoo veel mogelijk worden bijgestaan.

De radja en de mantris zullen de vonnissen in de bovenbedoelde gevallen over hunne onderdanen uitgesproken, steeds eerbiedigen en aan de uitvoering daarvan bevorderlijk zijn.

Artikel 21.

In de gevallen waarin volgens het bepaalde bij het voorgaande artikel onderdanen van den radja of de mantris van Mooeton voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement terecht staan, zullen deze inlandsche bestuurders bevoegd zijn in persoon of bij gemachtigde zitting te nemen in de rechtbank, voor welke de zaak van hun onderdanen wordt behandeld, ten einde daarover hun gevoelen uit te spreken.

Artikel 22.

De zorg voor de politie binnen het landschap berust bij den radja en de mantris, die dientengevolge aansprakelijk zijn voor de orde en rust binnen hun land en zorg dragen voor de opsporing der misdrijven en overtredingen, uitgezonderd voor zooveel betreft de uitgestrektheid gronds voor etablissemten of versterkingen afgestaan.

Voor zooveel betreft de binnen het landschap onder hunne eigene door of van wege het Gouvernement aangestelde of eventueel aan te stellen hoofden, gevestigde Chineezen, is de

N°. 152. 21.

radja bevoegd met opzicht tot die politiezorg de hulp en tusschenkomst van gezegde hoofden in te roepen.

Artikel 23.

De radja met zijn gerechtshof neemt kennis van alle civiele zaken onder zijne onderdanen en doet dezelve af volgens landsgebruik, behoudens het bepaalde in de artt. 20, 21 en 22.

Hij is mede bevoegd om kennis te nemen van en overeenkomstig de wetten en gewoonten des lands uitspraak te doen omtrent misdaden en overtredingen niet genoemd in de ordonnantie van 6 Februari 1882 (*Staatsblad* n. 23), zooals deze is gewijzigd bij de ordonnantie van 6 Juli 1894 (*Staatsblad* n°. 136), of later, onder mededeeling aan den radja, nader mocht worden gewijzigd, met dien verstande dat martelende en verminkende straffen niet mogen worden toegepast.

Van de beide genoemde ordonnantiën is eene Maleische vertaling aan dit contract gehecht.

Artikel 24.

De radja en de mantris verbinden zich om de in hun land bestaande wegen steeds in goeden staat te houden en wanneer het Gouvernement zulks mocht verlangen nieuwe wegen door hun land aan te leggen.

Artikel 25.

In het landschap Mooeton zijn slavernij, menschenroof en in- en uitvoer van slaven, alsmede pandelingschap verboden en zullen die misdadige bedrijven, door den radja en de mantris binnen hun land niet geduld maar met alle in hun bereik zijnde middelen krachtdadig tegengegaan worden.

Artikel 26.

De radja en de mantris van Mooeton zullen den zee- en rivierroof met alle in hun bereik zijnde middelen krachtdadig tegengaan en doen tegengaan en geene schuilplaats nog eenige andere hulp of medewerking hoegenaamd verleen, noch toelaten dat die verleend worden aan zee- of rivierrovers, noch aan personen, die hun bekend zijn of aangewezen worden als zoodanig bedrijf uit te oefenen of daarin betrokken te zijn.

Zij zullen degenen, die daaraan schuldig of medeplichtig bevonden worden, aan den resident van Menado uitleveren ten einde volgens de bepalingen van dit contract terecht te staan.

Artikel 27.

De radja en de mantris verbinden zich, om aan alle schepen en vaartuigen, welke langs de kusten of langs de boorden der rivieren binnen het gebied van Mooeton in nood mochten vervallen, allen bijstand te verleen, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geen hunner goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat iemand, wie ook, zich die toeëigene.

Zij verbinden zich om schepen en vaartuigen of goederen, welke aan het strand of langs de rivieren binnen het gebied van hun land mochten stranden of komen aandrijven of worden aangebracht en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten voordeele van belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen worden bewaard.

Van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrenge van aan het strand of uit de rivieren opgevischte goederen zullen de radja en de mantris onverwijld kennis geven aan den meest nabij zijnden ambtenaar van het Gouvernement.

De radja en de mantris kunnen hulp- en bergloon vorderen, waarvan het bedrag door hen zelve naarmate van de moeite, wordt begroot.

Van die begrooting geven zij onverwijld kennis aan den resident van Menado.

Belanghebbenden, die met deze begrooting zich bezwaard mochten achten, kunnen de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië inroepen door tusschenkomst van den resident.

Artikel 28.

De radja en de mantris van Mooeton verbinden zich om met de middelen onder hun bereik of te hunner beschikking gesteld of nog te stellen, het volksonderwijs in hun gebied krachtdadig te ondersteunen en te bevorderen.

Artikel 29.

De radja en de mantris van Mooeton verbinden zich de vaccine onder hunne onderdanen toe te laten en te bevorderen.

Artikel 30

De radja en de mantris van Mooeton zullen zooveel in hun vermogen is de teelt van voedingsproducten en andere nuttige gewassen als: padi, cacao, koffie enz. aanmoedigen en bevorderen.

Artikel 31.

De in- en de uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie, niet gedekt door eene schriftelijke vergunning van den resident van Menado, zijn in het landschap Mooeton verboden.

De radja en de mantris verbinden zich de overtreders van dit verbod en de voorwerpen, waarmede de overtreding gepleegd is, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uit te leveren.

Artikel 32.

Het recht om personen, die gevaarlijk geacht worden voor de openbare rust en orde, buiten het gebied van het landschap Mooeton te verwijderen, berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, behoudens de bevoegdheid van den radja om tot zoodanigen maatregel voorstellen aan den resident van Menado te doen.

Artikel 33.

De radja en de mantris erkennen, dat door dit contract alle vroegere overeenkomsten door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de radja's van Mooeton gesloten — voor zooverre die met het tegenwoordige contract in strijd zijn — zijn vervallen.

Omtrent hetgeen nader blijken mocht in het belang van land en volk regeling te behoeven wordt voorts overeengekomen, dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Timombo overeengekomen, in triplo opgemaakt, onderteekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den radja van Mooeton en zijne mantris in tegenwoordigheid van mij EELTJE JELLES JELLESMA,

(w.g.) E. J. JELLESMA.

• DAEMALINO.

Djagoegoe (+) MATOEKANA.

Marsaolch (+) MASOELIL.

Kapitan laut (+) OENDOE SAOE.

In mijne tegenwoordigheid.

De assistent-resident van Gorontalo,

(w.g.) WESTRA.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 27sten Augustus 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w.g.) VAN DER WICK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w.g.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift.

De Gouvernements-Secretaris,

(w.g.) COHEN STUART.

OPGAVE der negongen, die tot Mooeton behooren.

1. Mooeton, bestaande uit de gehuchten Salimpengo, Boeloeongo, Ilanggala, Tagene en Laboe.
2. Toeladenggi, met het gehucht Tapa.
3. Lamboenoe, met de gehuchten Oedjoeng en Siending.
4. Bolano, met het gehucht Lamboeloetoe.
5. Taboeloeo.
6. Tomini, bestaande uit de gehuchten Wagoeloemoeloe, Molili, Tibole, Woja, Mamoea, Laboean Boegisi en Tiloe.
7. Bobajole, met het gehucht Palaza.
8. Tinombo, bestaande uit de gehuchten Matanoeia, Sambaragi, Magisalape en Bainaäle.
9. Sidoan, met het gehucht Kaboe Kaboe.

BELASTINGEN in het landschap Mooeton.

Uitvoerrechten.

1. Tabak, van elke 10 boengkoes (1 boengkoes = 10 bladeren)	f 0.50
2. Damar, van elken pikol	0.50
3. Rotan van de 100 bundels	0.25

De totale opbrengst dezer uitvoerrechten wordt geschat op;

1. tabak pl. m. f 200 per jaar	
2. damar pl. m. 300 „ „	
3. rotan pl. m. 100 „ „	

Totaal pl. m. f 600 „ „

opbrengsten in natura aan den radja (niet aan de mindere hoofden).

a. Padi, van elke ladang, groot of klein, 20 bossen der opbrengst.

b. Miloe, van miloe bestaat geene verplichte opbrengst; aan de landbouwers wordt overgelaten een klein deel hunner opbrengst naar verkiezing aan den radja af te staan.

c. Tabak, van elken tuin worden 2 boengkoes (dat is 20 bladeren) opgebracht.

d. Goud. Ieder mijnwerker betaalt als belasting een real (= twee rijkskaalders) voor elke mijnbewerking, die meestal eens per jaar gedurende drie achtereenvolgende maanden plaats vindt.

e. Sago. Een tiende der verkregen opbrengt. (hoofdzakelijk in Bolano).

f. Persoonlijke diensten. De radja heeft het recht 100 personen per dag, verdeeld over de verschillende kampongs, op te roepen. Worden deze personen in de padituinen of in de goudmijnen van den radja te werk gesteld, dan ontvangen ze tevens voeding en huisvesting. Door de rijksbestuurders mogen hunne onderhoorigen worden opgeroepen voor het bewerken der padivelden, doch tegen huisvesting en voeding.

Invoerrechten en accijnzen worden niet geheven.

Invoer van opium in dit landschap is verboden.

AKTE VAN VERBAND van den opgetreden radja van Mooeton.

Ik DAE MALINO, radja van Mooeton beloof plechtig:

dat ik aan de Koningin der Nederlanden en aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als der Koningin vertegenwoordiger in deze gewesten, gehouw en getrouw zal zijn, en het landschap Mooeton dat mij in leen wordt afgestaan en als zoodanig door mij wordt aangenomen, met alle ijver, alle oplettendheid en toewijding voor en va. wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal besturen, overeenkomstig de instellingen en wetten des lands;

dat ik de tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en mijne voorgangers gesloten overeenkomsten heilig en getrouw zal nakomen;

dat ik ten allen tijde genegen zal zijn om mij met dat Gouvernement te verstaan omtrent de punten in die overeenkomsten, die nader blijken mochten in het belang van land en volk regeling te behoeven, en dat ik voorts alles zal doen wat een getrouw en eerlijk radja en leenman betaamt.

Deze verklaring heb ik met eede bevestigd en onderteekend ten overstaan van EELTJE JELLES JELLESMA, resident van Menado en in bijzijn van de navolgende mantris.

(w. g.) DAEMALINO.

Handteekening van de Rijksbestuurders.

MA (+) ngariboe.

SA (+) longkoe.

LA (+) gone.

Ten overstaan van mij resident van Menado,

(w. g.) E. J. JELLESMA.

Beëdigde,

(w. g.) DAEMAL NO.

Akte van bevestiging van DAE MALINO als radja van Mooeton.

Nademaal in de plaats van den overledenen PONDATOE, gewezen radja van Mooeton, door het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tot radja van dat landschap is benoemd DAE MALINO.

En aangezien deze DAE MALINO op heden Vrijdag den 1sten

Mei 1896 in handen van mij EELTJE JELLES JELLESMA, resident van Menado, plechtig heeft beëdigd en ten mijnen overstaan heeft onderteekend de aan deze akte gehechte schriftelijke verbintenis.

Zoo wordt voornoemde DAE MALINO bij deze door mij onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van wege en in naam van meergenoemd Gouvernement plechtig bevestigd in zijne waardigheid van Radja van Mooeton onder den naam en titel van DAE MALINO.

Aldus gedaan te Tinombo ten dage en jare voorschreven.

De resident van Menado,

(w. g.) E. J. JELLESMA.

In tegenwoordigheid van ons:

(w. g.) WESTRA,

assistent-resident van Gorontalo.

(w. g.) SIEBES,

controleur der onder-afdeeling
Tominiboet.

Deze akten van verband en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 3den Juni 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De algemeene secretaris,

(w. g.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) COHEN STUART.

Voor eensluidende afschriften.

*De Secretaris-Generaal bij het Departement
van Koloniën,*

A. E. ELIAS.

MOOETON.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 22.

Het landschap Mooeton is gelegen aan de golf van Tomini en strekt zich uit oostwaarts tot aan de grens van het district Pagoeat der onderafdeeling Gorontalo, noord- en westwaarts tot aan de kam van het Centraalgebergte dat de afdeeling vormt met Bwool en Tontoli en zuidwaarts tot aan Sigeni.

De bevolking, hoofdzakelijk uit Mandhareezen bestaande, wordt geschat op 11 000 zielen. Met het tegenwoordige Mooeton, omstreeks 1780 door Mandhareezen gesticht, werd voor het eerst de politieke verhouding tot het Gouvernement geregeld bij een contract van 1831. Op 26 November 1851 werd met renovatie, alteratie en ampliatië van dat contract een nieuw contract aangegaan, goedgekeurd bij Gouvernementsbesluit van 29 October 1850, litt. L².

In die contracten erkent Mooeton het oppergezag van Nederland, terwijl bij het laatste contract de in het contract van 1831 gestipuleerde verplichting werd opgeheven om jaarlijks eene zekere hoeveelheid stofgoud te leveren.

Na het optreden van den tegenwoordigen radja DAF MALINO, die op 1 Mei 1896 in zijne waardigheid werd bevestigd, kwam op 16 September 1896 een nieuw contract met Mooeton tot stand, dat geheel is geschied op de leest van het in Januari 1894 (zie bladz. 27 van het Koloniaal Verslag over 1894) aangenomen model. Dit contract wordt thans overgelegd te gelijk met de bij de installatie van den tegenwoordigen bestuurder gewisselde akten van verband en van bevestiging.

*Overeenkomsten met inlandse vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

GRENSBEPALING TUSSCHEN BWOOL EN TONTOLI.

SUPPLETOIR CONTRACT

N°. 23.

**OMSCHRIJVING van de westelijke grens van het
landschap Bwool (residentie Menado).**

De westelijke grens van het landschap Bwool, waardoor dit landschap wordt gescheiden van het tot het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden behoorend landschap Tontoli, volgt de Lakoangrivier tot aan haren oorsprong: verder den bergrug, die naar de kam van het Dakogebergte loopt, en verder dat gebergte tot het centraalgebergte, dat de waterscheiding vormt tusschen de Noord- en Zuidkust van Noord-Celebes.

Deze grensbepaling dient ter aanvulling van die, behoorende bij artikel 2 van het op den 27sten Augustus 1895 gesloten en bij besluit van 8 Juli 1896 n°. 4 goedgekeurd en bekrachtigd politiek contract tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den radja en de mantri's van Bwool.

Bwool den 28sten November 1896.

Stempel en handteekeningen
van den radja en de mantri's
van Bwool.

Namens den resident van Menado,
De controleur ter Noordkust van Celebes,
(w.g.) W. A. DE KANTER.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(w.g.) COHEN STUART.

**OMSCHRIJVING van de oostelijke grens van het
landschap Tontoli (gouvernement Celebes en
Onderhoorigheden).**

De oostelijke grens van het landschap Tontoli, waardoor dit landschap wordt gescheiden van het tot de residentie Menado behoorend landschap Bwool volgt de Lakoang-rivier tot aan haren oorsprong, verder den bergrug, die naar de kam van het Dakogebergte loopt, en verder dat gebergte tot het centraalgebergte, dat de waterscheiding vormt tusschen de Noord- en Zuidkust van Noord-Celebes.

Deze grensbepaling zal worden gevoegd bij het op den 5 Juli 1858 gesloten en bij 's Gouvernements besluit van 8 Januari 1859 n°. 25 goedgekeurd en bekrachtigd politiek contract tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den radja en de hadat van Tontoli.

Tontoli, den 24sten Juli 1897.

De Civile gezaghebber,
(w.g.) BAX.

Stempel en handteekeningen
van den radja en de hadat
van Tontoli.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) COHEN STUART.

Voor eensluidende afschriften,
*De Secretaris-Generaal bij het
Departement van Koloniën,*
A. E. ELIAS.

ZITTING 1897 — 1898. — **152.**

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

GRESSSCHEIDING TUSSCHEN BWOOL EN TONTOLI.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 24.

Volgens de opgave, bedoeld bij art. 2 van het contract met Bwool van 27 Augustus 1895 (1) zou de westelijke grens van dat landschap met Tontoli nader worden vastgesteld.

Deze grensbepaling is thans tot stand gekomen blijkens de

overgelegde verklaringen, welke ingevolge het Gouvernementsbesluit van 14 October 1897, n°. 19 gehecht zijn geworden respectievelijk aan het gemelde contract met Bwool en aan het contract met Tontoli van 5 October 1858 (2).

(1) Gedrukte Stukken der Tweede Kamer, zitting 1896—1897 — **139** n°. 9.

(2) Gedrukte Stukken der Tweede Kamer, zitting 1859—1860. LV, n°. 5.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

BINTAOENA.

SUPPLETOIR CONTRACT.

N. 25.

SUPPLETOIR CONTRACT MET BINTAOENA.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om art. 14 van het tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den radja van Bintaena en zijne mantri's op 22 Juli 1895 gesloten contract aan te vullen, zoo is op heden den 25sten Juli 1897 onder nadere goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons EELTJE JELLES JELLESMA, resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en MOHAMAD DATOENG-SOLANG, radja van Bintaena overeengekomen het volgende te bepalen:

De door den wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen betreffende opsporing en outginning van delfstoffen zijn voor het landschap Bintaena en zijne ingezetenen van verbindende kracht.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Bintaena overeengekomen, in triplo opgemaakt, ondertekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den radja van Bintaena en zijne mantri's in tegenwoordigheid van mij resident van Menado.

(w. g.) E. J. JELLESMA.

Handteekening en stempel van den radja van Bintaena en zijne mantri's.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 24sten September 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) VAN DER WILCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(w. g.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift.
De Gouvernements-Secretaris,
(w. g.) COHEN STUART.

Voor eensluidend afschrift.
*De Secretaris-Generaal bij het Departement
van Koloniën,*

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

BWOOL.

SUPPLETOIR CONTRACT.

N°. 26.

SUPPLETOIR CONTRACT MET BWOOL.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om artikel 14 van het tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den radja van Bwool en zijne mantri's op 27 Augustus 1895 gesloten contract aan te vullen, zoo is op heden den 14den Mei 1897 onder nadere goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons EELTJE JELLES JELLESMA, resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en PATRAH TURUNGU, radja van Bwool, overeengekomen het volgende te bepalen.

De door den wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen betreffende opsporing en ontginning van delfstoffen, zijn voor het landschap Bwool en zijne ingezetenen van verbindende kracht.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Bwool overeengekomen, in triplo opgemaakt, onderteekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den radja van Bwool en zijne mantri's in tegenwoordigheid van mij resident van Menado.

(get.) E. J. JELLESMA.

Stempel en handteekeningen
van den radja van Bwool en
zijne mantri's.

Dit suppletoire contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 29sten Juni 1897, onder voorbehoud, dat de radja en mantri's van het landschap Bwool er mede instemmen, dat de vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen, welke reeds vroeger door hen met voorkennis van het Gouvernement zijn uitgegeven aan particulieren, voor zooveel de honders der vergunningen daarvan geen afstand mochten doen, beheerscht blijven door de bepalingen van de betrekkelijke, door den resident van Menado goedgekeurde overeenkomsten, met dien verstande evenwel dat de concessiën tot mijnontginning, welke van die vergunningen het gevolg mochten zijn, ingevolge en met inachtneming van artikel 14 van het tusschen het Neder-

landsch-Indisch Gouvernement en het Inlandsch Zelfbestuur van Bwool op 27 Augustus 1895 gesloten en onder dagteekening van 8 Juli 1896 goedgekeurd en bekrachtigd contract worden uitgegeven door het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, zullende van die instemming door eene onder elk der exemplaren van dit suppletoir contract te stellen onderteekende en bezegelde verklaring moeten blijken.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(get.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal
De Algemeene Secretaris,
(get.) A. D. H. HERINGA.

Maka dijatakan dengan ini bahoewa soedah di batja dalam bahasa Melajoe dan mengerti boenjinga peratoeran di atas ini dan soedah di perkenankan dan di materikan pada delapan h. b. September 1800 sembilan poeloeh toedjoeh oleh Kita Padoeka Radja dan Mantri Mantri Karadjaän Bwool.

(get.) PADOEKA RADJA.

Stempel en handteekeningen
van den radja van Bwool en
zijne mantri's.

Voor eensluidend afschrift.

De Gouvernements-Secretaris,
(get.) COHEN STUART.

Voor eensluidend afschrift.

*De Secretaris-Generaal bij het
Departement van Koloniën,*
A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

K Aidipan.

SUPPLETOIR-CONTRACT.

N°. 29.

SUPPLETOIR CONTRACT MET K Aidipan.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om artikel 14 van het tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den radja van Kaidipan en zijne mantri's op 21 September 1895 gesloten contract aan te vullen, zoo is op heden den 26sten Juli 1897 onder nadere goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons EELTJE JELLES JELLESMA, resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement GONGALAH KOROMPOET, radja van Kaidipan overeengekomen het volgende te bepalen:

De door den wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen betreffende opsporing en ontginning van delfstoffen zijn voor het landschap Kaidipan en zijne ingezetenen van verbindende kracht.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Kaidipan overeengekomen, in triplo opgemaakt, onderteekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den radja van Kaidipan en zijne mantri's in tegenwoordigheid van mij resident van Menado.

(w. g.) E. J. JELLESMA.

Handteekeningen en stempel
van den radja van Kaidipan en
zijne mantri's.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 24sten September 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w.g.) VAN DER WIJCK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(get.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift.
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) COHEN STUART.

Voor eensluidend afschrift.
*De Secretaris-Generaal bij het
Departement van Koloniën,*
A. E. ELIAS

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

**BINTAOENA, BWOOL, BOLANG-OEKI,
BOLANG-ITANG, KAI DIPAN.**

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 30.

Met de zelfbesturen in de landschappen, die het recht tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen, alsmede tot het verleen van concessiën tot mijnontginning aan het Gouvernement hebben overgedragen, zijn sinds eenigen tijd onderhandelingen aangeknoopt om, tot wegneming van allen twijfel, de contracten aan te vullen met eene uitdrukkelijke bepaling, waarbij de Nederlandsch-Indische mijnverordeningen op die landschappen en hunne ingezetenen van toepassing worden verklaard.

Als een gevolg van die onderhandelingen zijn met de aan de noordkust van Celebes gelegen landschappen Bintaena, Bwool, Bolang Oeki, Bolang Itang en Kaidipan de thans overgelegde suppletoire contracten tot stand gekomen. Deze strekken om

art. 14 van de met deze zelfbesturen gesloten contracten (1) in den gewenschten zin aan te vullen. Voor zoover betreft de vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen, welke reeds vroeger door het zelfbestuur in Bwool, met voorkennis van het Gouvernement zijn uitgegeven en de concessiën tot mijnontginning, welke van die vergunningen het gevolg mochten zijn, is eene regeling gemaakt blijkens eene verklaring die aan den voet van het suppletoir contract met Bwool gesteld is.

(1) Gedrukte Stukken der Tweede Kamer, Zitting 1896—1897. — 139 nos 8 t. m 12.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel

TJENRANA.

CONTRACT EN AKTE VAN BEVESTIGING.

N°. 31

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal in de plaats van de op den 3den Mei 1896 overleden bestuurster van Tjenrana I MENRETE overeenkomstig de instellingen des lands tot bestuurder van dat landschap is verkozen de zoon van de overleden bestuurster met name LA-GOELIEGA.

En aangezien LA-GOELIEGA voornoemd op heden Dinsdag den 29sten September 1896, overeenkomende met den 21sten der maand Rabioelachir van het jaar 1314 der Mohammedaansche tijdrekening te Tjenrana met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement een nieuw contract, waaraan deze akte is geannexeerd gesloten en beëdigd heeft.

Zoo ben ik, JOHAN ALBERT GEORGE BRUGMAN, assistent-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, daartoe behoorlijk door dien hoofdamtenaar gemachtigd, er toe overgegaan om genoemde LA-GOELIEGA onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in naam en vanwege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in zijne waardigheid van bestuurder van Tjenrana te bevestigen, gelijk geschiedt bij deze.

Ten blijk van waarvan deze akte opgemaakt en onderteekend is door mij, assistent-resident ter beschikking voornoemd.

(w.g.) J. A. G. BRUGMAN.

CONTRACT MET TJENRANA.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om de wederzijdse rechten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den bestuurder van Tjenrana meer dan in de bestaande overeenkomsten in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd, zoo is op heden den 29sten September 1896 onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons JOHAN ALBERT GEORGE BRUGMAN, assistent-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, daartoe behoorlijk gemachtigd door dien hoofdamtenaar, ten deze handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en LA-GOELIEGA, bestuurder van Tjenrana met zijne landsgrooten (hadatsleden) overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Evenals hunne voorgangers verklaren ook de tegenwoordige bestuurder en de landsgrooten van Tjenrana, dat dit landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië, en dat zij mitsdien Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als wettige Souvereine erkennen.

Zij beloven derhalve aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan deszelfs vertegenwoordigers trouw, gehoorzaamheid en onderwerping.

Artikel 2.

Het gebied van het landschap Tjenrana wordt begrensd: ten

noorden door Tappalang; ten zuiden door Pambaoewang; ten oosten door de Toradja-landen, en ten westen door Straat Macasser, en wordt verstaan te zijn samengesteld uit de landen, omschreven bij de aan dit contract gehechte opgave.

Artikel 3.

De bestuurder van Tjenrana noch zijne landsgrooten zullen het landschap ooit aan eenige andere natie dan de Nederlandsche overgeven, noch met eenige andere mogendheid, hetzij Oostersche of Westersche, noch met eenigen onderdaan van zoodanige natie eenig verbond of eenige overeenkomst aangaan of briefwisseling houden, noch geschenken of zendingen ontvangen van of zenden aan zoodanige Mogendheid of zoodanigen onderdaan, noch toelaten dat zulks door of namens hunne kinderen of andere bloedverwanten of door of namens hunne onderdanen plaats vinde.

Artikel 4.

Ingeval van overlijden van den bestuurder geven de landsgrooten daarvan onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, en wordt het bestuur des lands voorloopig gevoerd door den voornaamste der landsgrooten in afwachting, dat door het Gouvernement een vervanger zal zijn bevestigd.

Artikel 5.

De landsgrooten en mindere hoofden des lands zullen den bestuurder in de nakoming zijner verplichtingen trouw ter zijde staan, hem eerbiedigen en zijne bevelen gehoorzamen voor zoover die strekken tot welzijn van land en volk en niet strijden met de bevelen van het Gouvernement.

Zij, die daarin onwillig en ongehoorzaam zich betoonen, zullen van hunne posten ontzet en naar bevind van zaken gestraft worden.

Bij verschil van gevoelen doet de gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden uitspraak.

Artikel 6.

De bestuurder en de landsgrooten van Tjenrana zullen den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden als den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement eerbiedigen en gehoorzamen en mitsdien alleen met hem, dan wel met de order hem dienende ambtenaren, in overleg treden omtrent alle aangelegenheden, de wederzijdsche belangen betreffende.

Zij zullen zonder zijn medeweten of voorafgaand overleg met hem, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geen brieven noch gezantschappen afzenden.

Artikel 7.

De bestuurder en de landsgrooten van Tjenrana zullen met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement steeds vrede en oprechte vriendschap onderhouden en dat Gouvernement waar noodig op eerste aanvraag met alle in hun bereik zijnde middelen hulp verlenen door het leveren van manschappen, arbeiders, dragers en roeiers, wapenen en vaartuigen, en zulks tegen zoodanige vergoeding als het Gouvernement billijk zal achten.

Zij verbinden zich evenzeer vrede en vriendschap te onder-

houden met de naburige of andere tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië behorende Inlandsche landschappen, en zullen mitsdien zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tegen zoodanige landschappen geen vijandelijkheden plegen, noch daartoe uitrustingen of voorbereidselen maken, noch versterkingen binnen het landschap Tjenrana opwerpen.

Ook zullen zij zich niet mengen in de aangelegenheden van inboorlingen van hun land, die in naburige landschappen mochten gevestigd zijn.

Versterkingen, die met voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen het landschap Tjenrana mochten bestaan of nader opgericht worden, zullen op eerste aanzegging van dat Gouvernement geslecht worden.

Artikel 8.

De bestuurder en de landsgrooten van Tjenrana, zoomede hunne onderdanen zullen, zoo te land als ter zee, de Nederlandsche vlag voeren, en niet toelaten, dat in plaats van deze of nevens deze eene andere gevoerd wordt.

Het is echter den bestuurder toegelaten, om zijn standaard of herkenningvlag gelijktijdig met, doch onder de Nederlandsche te voeren.

Artikel 9.

De bestuurder en de landsgrooten zullen met rechtvaardigheid regeeren, het welzijn des volks bevorderen, den landbouw, de nijverheid, den handel en de scheepvaart en alle overige wettige en nuttige bronnen van volksbestaan beschermen en bevorderen, in bescherming nemen en doen beschermen, allen, die met vergunning van het Gouvernement binnen het landschap Tjenrana zich gevestigd hebben of aldaar tijdelijk verblijf houden, alle handelaren onderdanen van het Gouvernement, zoomede in het algemeen alle handelaren, zonder onderscheid, die in het landschap ten handel komen.

Alle den handel belemmerende gebruiken zullen mitsdien in het landschap Tjenrana afgeschaft en verboden zijn.

Aan de handelaren van dat landschap worden met betrekking tot den handel op alle landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement wederkeerig dezelfde rechten verzekerd, die onderdanen van het Gouvernement genieten.

Hunne vaartuigen moeten voorzien zijn van een door den bestuurder uit te reiken zeebrief of van een jaarpas opgemaakt volgens de betrekkelijke voorschriften, welke stukken echter niet zullen worden uitgereikt, dan in overeenstemming met den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, die ze daartoe mede onderteekenen zal.

Artikel 10.

De bestuurder en de landsgrooten van Tjenrana verbinden zich om aan Europeanen en andere Westersche of Oostersche Vreemdelingen geen gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van dat landschap niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Handelaren zullen echter in de havens van dat landschap worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den bestuurder en de landsgrooten kennis moeten worden gegeven aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië behoudt zich de bevoegdheid voor, om ten aanzien van de toelating en vestiging van Chineezen en andere Oostersche Vreemdelingen in het landschap Tjenrana te allen tijde zoodanige verordeningen uit te vaardigen als het in het algemeen belang van Nederlandsch-Indië of in het bijzonder belang van dat landschap zul noodig achten.

Personen, die zonder verlof zich hebben verwijderd uit 's Gouvernements militairen of maritiemen dienst, voortvluchtige veroordeelden of misdadigers en dergelijken, zullen door den bestuurder van Tjenrana in geen geval binnen dat landschap geduld, maar onverwijld aan het Gouvernement uitgeleverd worden, indien zij zich daar vertoonen, en zulks ook zonder dat hunne uitlevering in elk voorkomend geval geëischt wordt.

Artikel 11.

Het recht tot het verleen van vergunningen tot het doen

van mijnbouwkundige opsporingen, alsmede tot het verleen van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw in het gebied van Tjenrana berust geheel bij het Gouvernement, dat echter steeds vooraf het Inlandsch zelf bestuur terzake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden, benodigd voor mijnbouwkundige opsporing, mijnontginning of voor eenige onderneming van landbouw, terwijl het bij eventuele beschikking over zoodanige gronden voor billijke schadeloosstelling door den concessionaris zal zorg dragen.

Van de voor concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement te heffen cijns en vast recht en van den door ondernemingen van landbouw op te brengen pacht- of huurschat zal steeds de helft ten behoeve van het zelfbestuur worden afgestaan.

Het Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginningen en ondernemingen van landbouw in het gebied van Tjenrana te doen aanvangen en voortzetten, behoudens billijke schadeloosstelling, wanneer daartoe aanleiding bestaat.

De bestuurder en de landsgrooten van Tjenrana beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

Artikel 12.

Al de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in omloop gebrachte muntsoorten zullen ook in het landschap Tjenrana tegen den wettigen koers gangbaar zijn.

Artikel 13.

Als onderdanen van den bestuurder van Tjenrana worden beschouwd alle personen van welken landaard ook, die in dat landschap verblijf houden en niet behooren tot eene der in het volgende artikel omschreven categoriën.

Artikel 14.

Als rechtstreeksche onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden in het landschap Tjenrana beschouwd:

- 1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;
- 2°. alle bedienden van Europeanen en daarmede gelijkgestelden, voor zooverre zij niet behooren tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden;
- 3°. alle personen in dienst van het Gouvernement, onverschillig van welken landaard;
- 4°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, niet behorende tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden;
- 5°. alle Chineezen, Arabieren en andere vreemde Oosterlingen;
- 6°. alle andere niet tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden behorende personen, gevestigd op ondernemingen van land- of mijnbouw die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement;
- 7°. allen die den christelijken godsdienst belijden.

Al deze Gouvernements onderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernements rechtbanken.

Wanneer zij, verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding binnen Tjenrana zijn opgevat, worden zij door den bestuurder aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden uitgeleverd.

Artikel 15.

Aan de rechtspraak der rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van den bestuurder van Tjenrana, die te zamen met onderdanen van het Gouvernement aan misdrijven of overtredingen zich schuldig maken;

misdrijven plegen tegen het Gouvernement, deszelfs ambtenaren, militairen of andere onderdanen of wel ten aanzien van deszelfs eigendommen of die van deszelfs onderdanen;

procedeeren in zaken van handel en nijverheid of andere civiele gedingen, waarin onderdanen van het Gouvernement betrokken zijn;

dan wel zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen

ten aanzien van den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie in het landschap Tjenrana.

Ook de straf- en rechtsvorderingen ter zake van misdrijven en overtredingen met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen of buiten het gebied van het landschap Tjenrana, gepleegd door onderdanen van den bestuurder, zullen worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en naar de Nederlandsch-Indische wetten.

De ambtenaren van het Gouvernement zijn bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen, en zullen daarin door den bestuurder en de landsgrooten van Tjenrana steeds zooveel mogelijk worden bijgestaan.

De bestuurder en de landsgrooten zullen de vonnissen in de bovenbedoelde gevallen uitgesproken, steeds eerbiedigen, en aan de uitvoering daarvan bevorderlijk zijn.

Artikel 16.

In de gevallen waarin volgens het bepaalde bij het voorgaand artikel onderdanen van den bestuurder voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement terecht staan, zal de bestuurder bevoegd zijn in persoon of bij gemachtigde zitting te nemen in de rechtbank, voor welke de zaak van zijne onderdanen wordt behandeld, ten einde daarover zijn gevoelens uit te spreken.

Artikel 17.

De rechtsmacht van den bestuurder en de landsgrooten bepaalt zich tot de bevolking van Tjenrana, niet behoorende tot 's Gouvernements onderdanen en behoudens het reeds bepaalde in artikel 15.

Civiele zaken worden volgens 's lands gebruik afgedaan.

In crimineele zaken wordt het beginsel gehuldigd, dat elk misdadiger zal worden gestraft volgens de wetten van en op het land, waar hij zijn mislaad of overtreding gepleegd heeft, met dien verstande dat verminkende of martelende straffen, waaronder ook de straf van rottanslagen wordt begrepen, niet mogen worden toegepast.

Het recht om personen wegens politieke redenen buiten het gebied van het landschap Tjenrana te verwijderen, berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, behoudens de bevoegdheid van den bestuurder om tot zoodanigen maatregel voorstellen aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden te doen.

De bestuurder en de landsgrooten behouden echter de bevoegdheid, om op personen, behoorende tot hunne onderdanen, verwijdering uit het landschap Tjenrana als straf wegens misdrijven begaan in dat landschap, toe te passen.

In die gevallen wordt, nadat de beschuldigde behoorlijk in zijne verdediging gehoord is, de verbanning gelast bij een door den bestuurder en de landsgrooten uit te vaardigen vormelijk bevelschrift, dat echter voor de tenuitvoerlegging door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië moet zijn goedgekeurd, die ook de plaats aanwijst, waar de banneling verblijf zal houden.

Vonnissen, waarbij de beklagde door den bestuurder en de landsgrooten veroordeeld is tot dwangarbeid en verbanning buiten het landschap gedurende den tijd welke die dwangarbeid duren zal, zijn niet onderworpen aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, maar worden door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden den Directeur van Justitie ter strafplaatsaanwijzing aangeboden.

Artikel 18.

In het landschap Tjenrana zijn menschenroof, slavenhandel en in- en uitvoer van slaven verboden, en zullen die misdadige bedrijven door den bestuurder en de landsgrooten binnen hun land niet geduld, maar met alle in hun bereik zijnde middelen krachtadig tegengegaan worden.

Zij verbinden zich hunne medewerking te zullen verleenen aan de maatregelen, die het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal nemen om tot eene algeheele afschaffing van de slavernij in hun gebied te geraken.

Tot verzekering der rechten van zoodanige personen, die tot waarborg van schuld als pandelingen zich mochten hebben gesteld, beloven de bestuurder en de landsgrooten te zullen waken en doen waken, dat zooveel mogelijk in hun land worden nageleefd de bepalingen door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met opzicht tot het pandelingschap vastgesteld; te

N°. 152. 31—32.

zullen tegengaan en doen tegengaan alle onwettige en onbillijke aanhouding van personen als pandelingen; en voorts krachtig te zullen medewerken tot de trapsgewijze afschaffing van het pandelingschap, voor zooveel dat nog binnen hun land mocht bestaan.

Daartoe beloven de bestuurder en de landsgrooten in het bijzonder tegen te gaan en voor altijd af te schaffen het vroeger ingeslopen misbruik om vrije lieden voortdurend in pandelingschap te houden, en dat verband zelfs op hunne kinderen te doen overgaan.

Artikel 19.

De bestuurder en de landsgrooten van Tjenrana zullen den zee- en rivierroof met alle in hun bereik zijnde middelen krachtadig tegengaan en doen tegengaan, en geen schuilplaats noch eenige andere hulp of medewerking hoegenaamd, verleenen, noch toelaten, dat die verleend worden, aan zee- of rivierroovers, noch aan personen, die hun bekend zijn of aangewezen worden als zoodanig bedrijf uit te oefenen of daarin betrokken te zijn.

Zij zullen degenen, die daaraan schuldig of medeplichtig bevonden worden, aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden uitleveren, dan wel hen volgens de wetten en instellingen des lands doen terecht stellen, naar gelang die schuldigen of medeplichtigen onder de jurisdictie van het Gouvernement, dan wel die van den bestuurder en de landsgrooten staan.

Artikel 20.

De bestuurder en de landsgrooten verbinden zich om aan alle schepen en vaartuigen, welke langs de kusten of langs de boorden der rivieren binnen het gebied van Tjenrana in nood mochten vervallen, allen bijstand te verleenen, de schiphreukelingen te verzorgen en zich geen hunner goederen toe te eigenen, noch te gedoogen, dat iemand, wie ook, zich die toeëigene.

Zij verbinden zich om schepen en vaartuigen of goederen, welke aan het strand of langs de rivieren binnen het gebied van hun land mochten stranden of komen aandrijven of worden aangebracht, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen dan wel ten voordeele van belanghebbenden, in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen worden bewaard.

Van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrenge van aan het strand of uit de rivieren opgevischte goederen zullen de bestuurder en de landsgrooten onverwijld kennis geven aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

De bestuurder en de landsgrooten kunnen hulp- en bergloon vorderen, waarvan het bedrag door hen zelven, naarmate van moeite, wordt begroot.

Van die begrooting geven zij onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Belanghebbenden, die met deze begrooting bezwaard zich mochten achten, kunnen de beslissing van den Gouverneur-Generaal inroepen door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Artikel 21.

De bestuurder en de landsgrooten van Tjenrana verbinden zich om met alle middelen onder hun bereik of te hunner beschikking gesteld of nog te stellen, het volksonderwijs in hun gebied krachtadig te ondersteunen en te bevorderen.

Artikel 22.

De bestuurder en de landsgrooten van Tjenrana verbinden zich de vaccine onder hunne onderdanen toe te laten en te bevorderen.

Artikel 23.

De bestuurder en de landsgrooten van Tjenrana zullen zooveel in hun vermogen is, de teelt van voedingsgewassen en andere nuttige gewassen als padi, kakao, koffie enz. aanmoedigen en bevorderen.

Artikel 24.

De in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie niet gedekt door eene schriftelijke vergunning van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, zijn in het landschap Tjenrana verboden.

De bestuurder en de landsgrooten verbinden zich de over-

treders van dit verbod en de voorwerpen, waarmede de overtreding gepleegd is, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uit te leveren.

Artikel 25.

De bestuurder en de landsgrooten erkennen, dat door dit contract alle vroegere overeenkomsten door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de bestuurders van Tjenrana gesloten — voor zooverre die met het tegenwoordige contract in strijd zijn, — zijn vervallen.

Omtrent hetgeen nader blijken mocht in het belang van land en volk regeling te behoeven, wordt voorts overeengekomen, dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

Aldus ten dage en jare in den aanhef vermeld te Tjenrana overeengekomen, in triplo opgemaakt, onderteekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den bestuurder van Tjenrana en zijne landsgrooten in tegenwoordigheid van mij JOHAN ALBERT GEORGE BRUGMAN, assistent-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

(w.g.) J. A. G. BRUGMAN.

Stempel en handteekeningen van den bestuurder van Tjenrana en zijne landsgrooten.

In onze tegenwoordigheid,

(w.g.) onleesbaar.

(w.g.) VAN HEEKEREN.

(w.g.) Tolk.

Deze akte van bevestiging en dit contract zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 4den Januari 1897.

Voor eensluidend afschrift:

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) COHEN STUART.

OPGAVE van de landschappen, waaruit het gebied van Tjenrana is samengesteld.

Het gebied van Tjenrana bestaat uit de volgende landschappen of districten:

- 1°. Poetadda.
- 2°. Tomereddo.
- 3°. Mosso.
- 4°. Oona.
- 5°. Somba.
- 6°. Paminggalan.
- 7°. Tota-tolisi.
- 8°. Karema, en
- 9°. Limboro.

De assistent-resident ter beschikking,

(w.g.) J. A. G. BRUGMAN.

Voor eensluidende afschriften,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TJENRANA.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 32.

Op den 3den Mei 1896 overleed de op 18 October 1892 als zoodanig opgetreden vorstin van Tjenrana (Mandar) MENRETE; overeenkomstig 's lands instellingen werd haar zoon LA GOELICA tot haar opvolger verkozen. Ter vervanging van het met deze vorstin gesloten contract van 31 October 1892 (1) is op 29

September 1896 een nieuw contract op den grondslag van het model-contract van 1894 met den opgetreden bestuurder aangegaan, die op dienzelfden datum in zijne waardigheid bevestigd is.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer 1894—1895, **110**, n°. 49.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

MAMOEDJOE.

CONTRACT EN AKTE VAN BEVESTIGING.

N°. 33.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal in de plaats van den op den negen en twintigsten Juli 1895 overleden bestuurder van Mamoedjoe NAE SOEKOR, overeenkomstig de instellingen des lands tot bestuurder van dat landschap is verkozen de schoonzoon van den overleden bestuurder met name KARANENE.

En aangezien KARANENE voornoemd op heden Woensdag den 30sten September 1896, overeenkomende met den 22sten der maand Rabioulachir van het jaar 1314 der Mohamedaansche tijdrekening te Mamoedjoe met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement een nieuw contract, waaraan deze akte is geannexeerd gesloten en beëdigd heeft, zoo ben ik JOHAN ALBERT GEORGE BRUGMAN, assistent-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, daartoe behoorlijk door dien hoofdambtenaar gemachtigd, er toe overgegaan om genoemden KARANENE onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in naam en vanwege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in zijne waardigheid van bestuurder van Mamoedjoe te bevestigen, gelijk geschiedt bij deze.

Ten blijke waarvan de akte opgemaakt en onderteekend is door mij assistent-resident ter beschikking voornoemd.

(w.g.) J. A. G. BRUGMAN.

CONTRACT MET MAMOEDJOE.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om de wederzijdsche rechten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den bestuurder van Mamoedjoe meer dan in de bestaande overeenkomsten in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd, zoo is op heden den 30sten September 1896, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons JOHAN ALBERT GEORGE BRUGMAN, assistent-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, daartoe behoorlijk door dien hoofdambtenaar gemachtigd, ten deze handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en KARANENE, bestuurder van Mamoedjoe met zijne landsgrooten (hadatsleden) overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Evenals hunne voorgangers verklaren ook de tegenwoordige bestuurder en de landsgrooten van Mamoedjoe, dat dit landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië en dat zij mitsdien Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettige Souvereine erkennen.

Zij beloven derhalve aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan deszelfs vertegenwoordigers trouw, gehoorzaamheid en onderwerping.

Artikel 2.

Het gebied van het landschap Mamoedjoe wordt begrensd: ten noorden door Kajelie; ten zuiden door Tappalang; ten N°. 152. 33.

oosten door de Toradja-landen; ten westen door straat Makassar, en wordt verstaan te zijn samengesteld uit de landen, omschreven bij de aan dit contract gehechte opgave.

Artikel 3.

De bestuurder van Mamoedjoe noch zijne landsgrooten zullen het landschap ooit aan eenige andere natie dan de Nederlandsche overgeven, noch met eenige andere mogendheid, hetzij Oostersche of Westersche, noch met eenigen onderdaan van zoodanige natie eenig verbond of eenige overeenkomst aangaan of briefwisseling houden, noch geschenken of zendingen ontvangen van- of zenden aan zoodanige mogendheid of zoodanigen onderdaan, noch toelaten dat zulks door of namens hunne kinderen of andere bloedverwanten of door of namens hunne onderdanen plaats vinde.

Artikel 4.

Ingeval van overlijden van den bestuurder geven de landsgrooten daarvan onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden en wordt het bestuur des lands voorloopig gevoerd door den voornaamste der landsgrooten, in afwachting dat door het Gouvernement een vervanger zal zijn bevestigd.

Artikel 5.

De landsgrooten en mindere hoofden des lands zullen den bestuurder in de nakoming zijner verplichtingen trouw ter zijde staan, hem eerbiedigen en zijne bevelen gehoorzamen, voor zoover die strekken tot welzijn van land en volk en niet strijden met de bevelen van het Gouvernement.

Zij, die daarin onwillig en ongehoorzaam zich betoonen, zullen van hunne posten ontzet en naar bevind van zaken gestraft worden.

Bij verschil van gevoelen doet de gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden uitspraak.

Artikel 6.

De bestuurder en de landsgrooten van Mamoedjoe zullen den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden als den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement eerbiedigen en gehoorzamen en mitsdien alleen met hem dan wel met de onder hem dienende ambtenaren in overleg treden omtrent alle aangelegenheden, de wederzijdsche belangen betreffende.

Zij zullen zonder zijn medeweten of voorafgaand overleg met hem, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geen brieven noch gezantschappen afzenden.

Artikel 7.

De bestuurder en de landsgrooten van Mamoedjoe zullen met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement steeds vrede en oprechte vriendschap onderhouden en dat Gouvernement waar noodig, op eerste aanvraag met alle in hun bereik zijnde middelen hulp verleen en door het leveren van manschappen, arbeiders, dragers en roeiers, wapenen en vaartuigen, en zulks tegen zoodanige vergoeding als het Gouvernement billijk zal achten.

Zij verbinden zich evenzeer vrede en vriendschap te onderhouden met de naburige of andere tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië behorende inlandsche landschappen, en zullen mitsdien zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van

Nederlandsch-Indië tegen zoodanige landschappen geen vijandelikheden plegen, noch daartoe uitrustingen of voorbereidselen maken, noch versterkingen binnen het landschap Mamoeedjoe opwerpen.

Ook zullen zij zich niet mengen in de aangelegenheden van inboorlingen van hun land, die in de naburige landschappen mochten gevestigd zijn.

Versterkingen die met voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen het landschap Mamoeedjoe mochten bestaan of nader opgericht worden, zullen op eerste aanzegging van dat Gouvernement geslecht worden.

Artikel 8.

De bestuurder en de landsgrooten van Mamoeedjoe zoomede hunne onderdanen zullen, zoo te land als ter zee de Nederlandsche vlag voeren, en niet toelaten, dat in plaats van deze of nevens deze eene andere gevoerd wordt.

Het is echter den bestuurder toegelaten om zijn standaard of herkenningsvlag gelijktijdig met, doch onder de Nederlandsche te voeren.

Artikel 9.

De bestuurder en de landsgrooten zullen met rechtvaardigheid regeeren, het welzijn des volks bevorderen, den landbouw, de nijverheid, den handel en de scheepvaart en alle overige wettige en nuttige bronnen van volksbestaan beschermen en bevorderen, in bescherming nemen en doen beschermen allen, die met vergunning van het Gouvernement binnen het landschap Mamoeedjoe zich gevestigd hebben of aldaar tijdelijk verblijf houden, alle handelaren, onderdanen van het Gouvernement, zoomede in het algemeen alle handelaren zonder onderscheid, die in het landschap ten handel komen.

Alle den handel belemmerende gebruiken zullen mitsdien in het landschap Mamoeedjoe afgeschaft en verboden zijn.

Aan de handelaren van dat landschap worden met betrekking tot den handel op alle landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement wederkeerig dezelfde rechten verzeerd, die onderdanen van het Gouvernement genieten.

Hunne vaartuigen moeten voorzien zijn van een door den bestuurder uit te reiken zeebrief of van een jaarpas opgemaakt volgens de betrekkelijke voorschriften, welke stukken echter niet zullen worden uitgereikt dan in overeenstemming met den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, die ze daartoe mede onderteekenen zal.

Artikel 10.

De bestuurder en de landsgrooten van Mamoeedjoe verbinden zich om aan Europeanen en andere Westersche of Oostersche vreemdelingen geen gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van dat landschap niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Handelaren zullen echter in de havens van dat landschap worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren, zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den bestuurder en de landsgrooten kennis moeten worden gegeven aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië behoudt zich de bevoegdheid voor, om ten aanzien van de toelating en vestiging van Chineezen en andere Oostersche vreemdelingen in het landschap Mamoeedjoe, te allen tijde zoodanige verordeningen uit te vaardigen als het in het algemeen belang van Nederlandsch-Indië of in het bijzonder belang van dat landschap zal noodig achten.

Personen, die zonder verlof zich hebben verwijderd uit 's Gouvernements militairen of maritiemen dienst, voortvluchtige veroordeelden of misdadigers en dergelijken zullen door den bestuurder van Mamoeedjoe in geen geval binnen dat landschap geduld, maar onverwijld aan het Gouvernement uitgeleverd worden, indien zij zich daar vertoonen en zulks ook zonder dat hunne uitlevering in elk voorkomend geval geëischt wordt.

Artikel 11.

Het recht tot het verleenen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen, alsmede tot het verleenen van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw in het gebied van Mamoeedjoe berust geheel bij het Gou-

vernement, dat echter steeds vooraf het Inlandsch zelf bestuur ter zake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden, benodigd voor mijnbouwkundige opsporing, mijnontginning of voor eenige onderneming van landbouw, terwijl het bij eventuele beschikking over zoodanige gronden voor billijke schade-loosstelling door den concessionaris zal zorg dragen.

Van de voor concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement te heffen eijns en vast recht en van den door ondernemingen van landbouw op te brengen pacht- of huurschat zal steeds de helft ten behoeve van het zelfbestuur worden afgestaan.

Het Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor, om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginningen en ondernemingen van landbouw in het gebied van Mamoeedjoe te doen aanvangen en voortzetten, behoudens billijke schade-loosstelling wanneer daartoe aanleiding bestaat.

De bestuurder en de landsgrooten van Mamoeedjoe beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

Artikel 12.

Al de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in omloop gebrachte muntsoorten zullen ook in het landschap Mamoeedjoe tegen den wettigen koers gangbaar zijn.

Artikel 13.

Als onderdanen van den bestuurder van Mamoeedjoe worden beschouwd alle personen van welken landaard ook, die in dat landschap verblijf houden en niet behooren tot eene der in het volgende artikel omschreven categorieën.

Artikel 14.

Als rechtstreeksche onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden in het landschap Mamoeedjoe beschouwd:

- 1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;
 - 2°. alle bedienden van Europeanen en daarmede gelijkgestelden, voor zooverre zij niet behooren tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden;
 - 3°. alle personen in dienst van het Gouvernement, onverschillig van welken landaard;
 - 4°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, niet behorende tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden,
 - 5°. alle Chineezen, Arabieren en andere vreemde oosterlingen;
 - 6°. alle andere niet tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden behorende personen, gevestigd op ondernemingen van land- of mijnbouw, die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement;
 - 7°. allen die den Christelijken godsdienst belijden;
- Al deze Gouvernements onderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernements rechtbanken.
- Wanneer zij, verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding, binnen Mamoeedjoe zijn opgevat, worden zij door den bestuurder aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden uitgeleverd.

Artikel 15.

Aan de rechtspraak der rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van den bestuurder van Mamoeedjoe, die: te zamen met de onderdanen van het Gouvernement aan misdrijven of overtredingen zich schuldig maken;

misdrijven plegen tegen het Gouvernement, deszelfs ambtenaren, militairen of andere onderdanen of wel ten aanzien van deszelfs eigendommen of die van deszelfs onderdanen;

procedeeren in zaken van handel en nijverheid of andere civiele gedingen, waarin onderdanen van het Gouvernement betrokken zijn;

dan wel zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien van den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie in het landschap Mamoeedjoe.

Ook de straf- en rechtsvorderingen ter zake van misdrijven en overtredingen met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen of buiten het gebied van het landschap Mamoeedjoe, gepleegd door onderdanen van den bestuurder, zullen

worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en naar de Nederlandsch-Indische wetten.

De ambtenaren van het Gouvernement zijn bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen en zullen daarin door den bestuurder en de landsgrootten van Mamoeeljoe steeds zooveel mogelijk worden bijgestaan.

De bestuurder en de landsgrootten zullen de vonnissen in de bovenbedoelde gevallen uitgesproken, steeds eerbiedigen en aan de uitvoering daarvan bevorderlijk zijn.

Artikel 16.

In de gevallen, waarin volgens het bepaalde bij het voorgaand artikel, onderdanen van den bestuurder voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement terecht staan, zal de bestuurder bevoegd zijn in persoon of bij gemachtigde zitting te nemen in de rechtbank, voor welke de zaak van zijne onderdanen wordt behandeld ten einde daarover zijn gevoelen uit te spreken.

Artikel 17.

De rechtsmacht van den bestuurder en de landsgrootten bepaalt zich tot de bevolking van Mamoeeljoe, niet behorende tot 's Gouvernements onderdanen en behoudens het reeds bepaalde in art. 15.

Civiele zaken worden volgens 's lands gebruik afgedaan.

In crimineele zaken wordt het beginsel gehuldigd, dat elk misdadiger zal worden gestraft volgens de wetten van en op het land waar hij zijn misdaad of overtreding gepleegd heeft met dien verstande dat verminkende of martelende straffen, waaronder ook de straf van rottanslagen wordt begrepen, niet mogen worden toegepast.

Het recht om personen wegens politieke redenen buiten het gebied van het landschap Mamoeeljoe te verwijderen berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië behoudens de bevoegdheid van den bestuurder om tot zoodanigen maatregel voorstellen van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden te doen.

De bestuurder en de landsgrootten behouden echter de bevoegdheid om op personen behorende tot hunne onderdanen, verwijdering uit het landschap Mamoeeljoe als straf wegens misdrijven begaan in dat landschap toe te passen.

In die gevallen wordt, nadat de beschuldigde behoorlijk in zijne verdediging gehoord is, de verbanning gelast bij een door den bestuurder en de landsgrootten uit te vaardigen vormelijk bevelschrift dat echter voor de tenuitvoerlegging door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië moet zijn goedgekeurd, die ook de plaats aanwijst waar de banneling verblijft zal houden.

Vonnissen waarbij de beklagde door den bestuurder en de landsgrootten veroordeeld is tot dwangarbeid en verbanning buiten het landschap gedurende den tijd welken die dwangarbeid duren zal, zijn niet onderworpen aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, maar worden door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden den directeur van justitie ter strafplaats aanwijzing aangeboden.

Artikel 18.

In het landschap Mamoeeljoe zijn menschenroof, slavenhandel en in- en uitvoer van slaven verboden en zullen die misdadige bedrijven door den bestuurder en de landsgrootten binnen hun land niet geduld, maar met alle in hun bereik zijnde middelen krachtdadig tegengegaan worden.

Zij verbinden zich hunne medewerking te zullen verleen en aan de maatregelen, die het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal nemen om tot eene algeheele afschaffing van de slavernij in hun gebied te geraken.

Tot verzekering der rechten van zoodanige personen, die tot waarborg van schuld als pandelingen zich mochten hebben gesteld beloven de bestuurder en de landsgrootten te zullen waken en doen waken, dat zooveel mogelijk in hun land worden nageleefd de bepalingen door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met opzicht tot het pandelingschap vastgesteld; te zullen tegengaan en doen tegengaan alle onwettige en onbillijke aanhouding van personen als pandelingen; en voorts krachtig te zullen medewerken tot de trapsgewijze afschaffing van het pandelingschap, voor zooveel dat nog binnen hun land mocht bestaan.

Daartoe beloven de bestuurder en de landsgrootten in het bijzonder tegen te gaan en voor altijd af te schaffen het vroeger ingeslopen misbruik om vrije lieden voortdurend in pandeling-

schap te houden en dat verband zelfs op hunne kinderen te doen overgaan.

Artikel 19.

De bestuurder en de landsgrootten van Mamoeeljoe zullen den zee- en rivierroof met alle in hun bereik zijnde middelen krachtdadig tegengaan en doen tegengaan en geen schuilplaats noch eenige andere hulp of mederwerking hoegenaamd verleen en, noch toelaten dat die verleend worden aan zee- of rivierroovers, noch aan personen die hun bekend zijn of aangewezen worden als zoodanig bedrijf uit te oefenen of daarin betrokken te zijn.

Zij zullen degenen, die daaraan schuldig of medeplichtig bevonden worden, aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden uitleveren dan wel hen volgens de wetten en instellingen des lands doen terechtstellen, naar gelang die schuldigen of medeplichtigen onder de jurisdictie van het Gouvernement, dan wel die van den bestuurder en de landsgrootten staan.

Artikel 20.

De bestuurder en de landsgrootten verbinden zich om aan alle schepen en vaartuigen, welke langs de kusten of langs de boorden der rivieren binnen het gebied van Mamoeeljoe in nood mochten vervallen, allen bijstand te verleen en, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geen hunner goederen toe te eïgenen, noch te gedoogen dat iemand, wie ook, zich die toeïgene.

Zij verbinden zich om schepen en vaartuigen of goederen, welke aan het strand of langs de rivieren binnen het gebied van hun land mochten stranden of komen aandrijven of worden aangebracht en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen dan wel ten voordeele van belanghebbenden in het openbaar te verkoopen indien die niet kunnen worden bewaard.

Van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrengen van aan het strand of uit de rivieren opgevischte goederen zullen de bestuurder en de landsgrootten onverwijld kennis geven aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

De bestuurder en de landsgrootten kunnen hulp- en bergloon vorderen, waarvan het bedrag door hen zelven naarmate van de moeite, wordt begroot.

Van die begroting geven zij onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Belanghebbenden die met deze begroting bezwaard zich mochten achten, kunnen de beslissing van den Gouverneur-Generaal inroepen door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

Artikel 21.

De bestuurder en de landsgrootten van Mamoeeljoe verbinden zich om met alle middelen onder hun bereik of te hunner beschikking gesteld of nog te stellen, het volksonderwijs in hun gebied krachtdadig te ondersteunen en te bevorderen.

Artikel 22.

De bestuurder en de landsgrootten van Mamoeeljoe verbinden zich de vaccine onder hunne onderdanen toe te laten en te bevorderen.

Artikel 23.

De bestuurder en de landsgrootten van Mamoeeljoe zullen zooveel in hun vermogen is, de teelt van voedingsgewassen en andere nuttige gewassen als padi, cacao, koffie enz. aanmoedigen en bevorderen.

Artikel 24.

De in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie niet gedekt door eene schriftelijke vergunning van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, zijn in het landschap Mamoeeljoe verboden.

De bestuurder en de landsgrootten verbinden zich de overtreders van dit verbod en de voorwerpen waarmede de overtreding gepleegd is, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uit te leveren.

Artikel 25.

De bestuurder en de landsgrootten erkennen dat door dit contract alle vroegere overeenkomsten, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de bestuurders van Mamoeeljoe ge-

sloten. voor zooverre die niet het tegenwoordige contract in strijd zijn, zijn vervallen.

Omtrent hetgeen nader blijken mocht in het belang van land en volk regeling te behoeven, wordt voorts overeengekomen dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

Aldus ten dage en jare in den aanhef vermeld te Mamoedjoe overeengekomen. in triplo opgemaakt, onderteevend, bezegeld en plechtig beëdigd door den bestuurder van Mamoedjoe en zijne lands-grooten in tegenwoordigheid van mij JOHAN ALBERT GEORGE BRUGMAN, assistent-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Stempel en handteekeningen van den bestuurder en de lands-grooten van Mamoedjoe.

In onze tegenwoordigheid.

(w. g.) VAN HEEREN.

(*) H. F. STOLK.

Deze akte van bevestiging en dit contract zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 4den Januari 1897.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) VAN DER WIECK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) A. D. H. HERINGA.

Voor eensluidend afschrift.

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) COHEN STUART.

OPGAVE van de landschappen, waaruit het gebied van Mamoedjoe is samengesteld.

Het gebied van Mamoedjoe bestaat uit de volgende landschappen of districten:

1. Binanga.
2. Bonapas.
3. Rimoekoe.
4. Karema.
5. Simboro.
6. Rangasa.

7. Soemare.
8. Maloewa.
9. Kajoelanka.
10. Kasiba.
11. Tambi.
12. Timboe.
13. Lembang.
14. Mamoedjoe.
15. Sinjonjowi.
16. Kaloekoe.
17. Belang Belang.
18. Papalang.
19. Panikie.
20. Tawaro.
21. Karama.
22. Loemoe.
23. Rize.
24. Boedon Boedong.
25. Toemboe.
26. Kamboena.
27. Salobiro.
28. Lambarang.
29. Korosa.
30. Dapoerang.
31. Koema.
32. Doda.
33. Pinanggoeli.
34. Masimboe.
35. Lariang.
36. Pasangkajoe.
37. Pangyang.
38. Soromana.
39. Lolombie.
40. Tanamea.

De assistent-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Voor eensluidende afschriften.

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten van den
Oost-Indischen Archipel

MAMOEDJOE.

NOTA VAN TOELICHTING.

Nº. 34.

In de Nota van Toelichting op de overeenkomst met den vorst van Mamoedjoe en Tappalang den 3den Februari 1868 gesloten (1) is de geschiedenis van Mamoedjoe tot op dat tijdstip in korte trekken beschreven.

NAE SOEKOROE of NAE SOEKOR, vorst van Mamoedjoe bij die gelegenheid ook als vorst van Tappalang opgetreden, wist zich in den beginne in dit landschap goed te doen gelden, doch omstreeks 1875 ontspannen zich oneenigheden tusschen hem en eenige Tappalangsche prins en hoofden, waaronder zekere MARADIA PANGALE. NAE SOEKOR's invloed verminderde zichtbaar, zoodat zijne pogingen om een einde te maken aan de tuchteloosheid, die in Tappalang heerschte, vruchteloos bleven. Vooral werd aan zijn gezag een groote knak toegebracht, toen in 1883 een zijner zonen, ANDI TJALLA, die tegen MARADIA PANGALE optrok om dezen wegens het drijven van menschenhandel en roof te tuchtigen, reeds bij een der eerste gevechten sneuvelde en de Mamoedjoesche macht de vlucht nam. Eveneens mislukte 's vorsten pogingen tot tuchting van zekeren MATALOENROE, kleinzoon van den in 1867 ontslagen vorst van Tappalang TOMANGGOENG GAGALLOENG PATTARI-MALOENDA, die te Karama (Mamoedjoe) genesteld, zich met zijn aanhang aan strand- en menschenroof en slavenhandel schuldig maakte. Nadat NAE SOEKOR de hulp van het Gouvernement had ingeroepen, werd ingevolge Gouvernements besluit van 5 Juni 1888 n°. 19

tot tuchting van Karama overgegaan door Zr. M^r. stoomschepen *Koning der Nederlanden, Prins Hendrik der Nederlanden en Madura*. Tegenstand werd niet geboden, daar MATALOENROE en zijne volgelingen zich in de bosschen schuil hielden. Eene maand later ongeveer werd van den vorst het bericht ontrangen, dat MATALOENROE zich met zijne volgelingen op genade of ongenade had overgegeven en, onder belofte van zich niet meer aan strafbare handelingen te zullen schuldig maken, in genade was aangenomen.

In Mei 1889 verklaarde NAE SOEKOR wegens de tegenwerking, die hij van de voornaamste hoofden ondervond, het bestuur over Tappalang te willen neerleggen, waarvan het gevolg was, dat, zooals reeds werd medegedeeld in de Nota van Toelichting betreffende de contracten met Madjene, Pambaoewang, Tjerrana en Tappalang (2) zekere ANDI MOESOE tot bestuurder werd aangesteld. Na het overlijden van NAE SOEKOR, op 29 Juli 1895, werd zijn schoonzoon KARANENE, overeenkomstig 's lands instellingen, door de hadat tot zijn opvolger verkozen. Den 30sten September 1896 is met dezen een nieuw contract aangegaan (het vroegere contract met MAMOEDJOE dagteekent van 31 October 1862) (3) op den grondslag van het model-contract van 1894 en op dienzelfden datum is de nieuwe bestuurder in zijne waardigheid bevestigd.

(1) Gedrukte Stukken der Tweede Kamer, Zitting 1869 - 1870, 27, n°. 4.

(2) Gedrukte Stukken der Tweede Kamer, Zitting 1894 - 1895, 110, n°. 21.

(3) Gedrukte Stukken der Tweede Kamer, Zitting 1861 - 1865, XXI, n°. 23.

